KEMALETTİN TUĞCU

Yetim Ali

DAMLA YAYINEVİ

Kemalettin Tuğcu

(1902 - 1996)

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu, 1902 yılında İstanbul'da doğdu.

Ayaklarındaki rahatsızlık yüzünden, hayatının ilk 25 yılını Çengelköy'de, dedesinden kalma bir köşkte geçirdi. Çocukluk çağlarından başlayarak şiir ve roman yazdı. Hiç okula gitmedi, hiçbir öğretmenden ders almadı. Kendi kendisini yetiştirerek tercüme yapacak kadar Fransızca öğrendi.

Yazı yazma onun için bir avuntu ve tutku oldu. Kendisi bunu şöyle anlatır:

"Ben yazdığım kadar yaşarım. Bana tesir eden bir küçük olayla içimden geldiği gibi yazmaya başlarım. Heyecanım süresince yazarım. Edebî, ilmî, politik bir iddiam yoktur."

Tuğcu, ilk yazılarını Yavrutürk Çocuk Dergisi'nde yayımlamaya başladı. 1936 yılından sonra hemen hemen İstanbul'da çıkan bütün çocuk dergilerinde şiir ve hikâyeleri yayınlanmıştır. Çocuk romanları yazmış, bu arada bazı romanları filme alınmıştır.

Romanlarında trajik unsurlar ön plandadır. Tuğcu'nun; tercüme romanları, on iki adet aile romanı, üç yüz kadar çocuk romanı ile gazete ve dergilerde çıkmış iki yüzden fazla seçme hikâyeleri vardır.

DAMLA YAYINEVİ

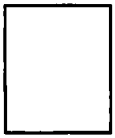
KEMALETTİN
TUĞCU

YETİM ALİ

DAMLA
YAYINEVİ

KEMALETTİN TUĞCU

Damla Yayın Nu.: 12

Kemalettin Tuğcu Klasikleri

Yayın Hakkı Copyright©:
Damla Yayınevi

Genel Yayın Yönetmeni:
H. Hüseyin Doğru

Kapak - İç Resim:
İlhan Bilge

Dizgi - Mizampaj:
Damla Yayınevi

Baskı - Cilt:
Morpa Ofset / 2017
Tel: 0212 886 52 13
Matbaa sertifika no: 29736

Sertifika Nu.: 12582

ISBN Nu.: 978-975-381-000-5

DAMLA YAYINEVİ®
Prof. K. İsmail Gürkan Cad. No: 8
34110 Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel.: 0212 514 28 28 (pbx) Faks: 0212 528 24 01

/damlayayinevi www.damlayayinevi.com.tr
blog.damlayayinevi.com.tr

YETİM ALİ

Burçak Köyü, komşu köylere çok uzak, belli başlı bir yolu olmayan, ama şirin ve yeşilikli bir köydü.

Köy deyip de geçmeyin. Burçak'ın okulu, çeşmesi, değirmeni, kahvesi, evlerde dokuma tezgâhları vardı. Ayda yılda bir, o da ya yolcu karşılamak, ya kahve, şeker ve tuz almak için kasabaya inerlerdi. Yolsuzluktan yakınan öğretmene ihtiyarlar:

— Bey, demişlerdi. Burçak'ı Burçak yapan bu yolsuzluktur. Bu yolsuzluk, uzaklık yüzünden, kendi yağımızla kendimiz kavruluruz, kendi işimizi kendimiz görürüz. Kasabaya yakın olsaydık, ne okulumuz, ne kahvemiz, ne tezgâhlarımız, ne demirci dükkânımız olurdu. Başkalarına güvenirdik.

Öğretmen hak vermişti onlara. Burçaklılar çalışkan adamlardı. Biribirlerine yardım eder, giysilerini kendileri dokur, kırık araçlarını kendileri onarır, tuğla harmanları yapıp, tuğla, kiremit pişirir, yaşlı kütüklerden tahta biçer, biricik nalbur dükkânında iğne iplikten çiviye, lamba şişesine, bebe emziğinden ilaçlara kadar herşeyi bulundururlardı.

Ayda, yılda şehre inenler dükkânda eksik olanları alır, ısmarlanan şeyleri de eşeklere yükler, getirirlerdi.

Ali, bu köyde, anası, babası ölmüş, kimsesi kalmamış, on iki yaşında bir oğlancıktı. Ona yetim adını takmışlardı. Anası, babası olmayanlara yetim derler ya.

Ama öğretmen bu mahzun bakışlı, sessiz çocuğu çok sevmiş, onun yetim sözünden içlendiğini düşünmüş, ona Aliş demeye başlamıştı. Köylüler de bunu beğendiler, Yetim Ali'nin adı Aliş oldu kaldı.

Aliş'e babasından bir evcik, bir bağ, üç tane ceviz ağacı, anasından da bir inek kalmıştı. Aliş sekiz yaşından beri baba evinde yalnız oturur, cevizlerini satar, ineğinin sütünü satar, harmanlara yardım eder, geçinip giderdi.

Elinden her iş gelen bu çocuk rahat geçiniyor, rahat yaşıyordu. Ama şu kimsesizlik olmasa.

Çalışmak zorunda olduğu için okula aksatmadan gidemiyordu ama işte hiç bir yıl sınıfta kalmamış, dördüncü sınıfa kadar gelmişti.

Geceleri küçük lambasının karşısında, tahta masasının başında çalışır, öğretmenin verdiği bütün dersleri başarır, bu yüzden tembel çocuklara:

— Şu yetim kadar olamıyorsunuz. Her yıl sınıfta birinci oluyor, hem de anasız, babasız yaşayıp kendi işini kendisi görüyor, diyorlardı.

Burçak gibi yüz evlik bir köyde beş sınıflı bir okul olur mu? Olur işte. Burçaklılar bir tatil yılında okulu büyütüp iki

sınıf daha yapmışlar, şehre kadar giderek dilekçe vermişler, öğretmen isteyip köy okulunu beş sınıflı yaptırmışlardı.

İhtiyar öğretmen de çok yardım etmiş, öyle cehennemin bucağı kadar uzak köye hiçbir öğretmenin gelmek istemediğini görünce, birine:

— Hele bir gel, iki gece bende Tanrı misafiri ol, sonra tekrar dönersin, demişti.

Ama gelen öğretmen iki gece içinde köylülere ve köye ısınmış, anasını, karısını, çocuğunu getirmiş, yerleşip kalmıştı.

Öğretmenlerin aylığı iki üç ayda bir gelirdi. Ama onların paraya ihtiyaçları olmazdı ki. Neye ihtiyaçları varsa istemeden ayaklarına gelirdi. Nalbur dükkânında bu yüzden elektrik pilleri bile satılmaya başlamıştı.

Köye bir de emekli sağlık memuru yerleştirilmişti. Hem hekimlik hem de eczacılık yapıyordu. Zaten köyde pek hastalık olmaz, olduğu zaman da ihtiyarlar hemen çaresini ararlar, eski bilgilerine dayanıp, hastayı iyi etmeye koşarlardı.

Burçak köyünün ayaklanmış, çoğu okula giden altmış çocuğu vardı. Bunlar okuldan çıkınca oyuna dalar, veya bağlara giderek olmuş yemiş varsa toplarlardı.

Ama hiç biri Aliş'in üç ağacındaki pıtrak gibi cevizlere göz dikmez, yerde bulsalar ceplerine koyarak götürüp Aliş'e verirlerdi.

— Senin ağacından düşmüş. Oradan geçiyorduk da yerde bulduk.

Köylüler çocuklara tembih etmişlerdi:

— Sakın yetimin ağacından koz toplamayın. Yetim malına el uzatmak çok günahtır. Oğlancık onlarla geçiniyor.

Aliş'i herkes korurdu. Harmana yardım ettiği zaman ona ottan, samandan, arpadan, buğdaydan pay ayırırlar:

— Sarı kıza ayırdık, derlerdi.

Sarıkız bir yavru doğurduğu zaman komşular ona hediyeler getirmişler, Aliş de gizlice nalburdan aldığı kırmızı şekerlerden şerbet kaynatmış, bütün gelenlere içirmişti.

Hediyeler içinde torba torba arpa, saman, yük yük kuru ot, buğday vardı. Ama Aliş hiç bir şeyin altında kalmazdı.

Günlerden bir gün, Aliş muhtarın kaybolan bir kuzusunu aramak için ormana girdiği zaman Hasan Dayı ile karşılaştı. Hasan dayının yanında, yerde, otların üzerinde yeni doğmuş bir sıpa yatıyordu. Ali koltuğuna sıkıştırdığı kuzuyu yere bırakarak kara kara düşünen adama sordu:

— Bu da ne Hasan Dayı?

Hasan Dayı:

— Sorma başıma geleni, dedi. Dün akşam benim boz eşeğin ağrısı vardı. Yürüyemediği için burada bıraktım. Bu sabah geldiğimde ne göreyim? Bu sıpayı doğurmuş, kendisi de ölmüş. Kazdım bir çukur, gömdüm eşeği. Şimdi bunu ne yapacağımı düşünüyorum.

— Ne yapacaksın Hasan Dayı?

— Ne yapacağım, keşke boynuna bir balta indirseydim de anasıyla beraber gömseydim.

Aliş'in gözleri yaşardı:

— Hasan dayı, dedi. Günah, hem çok günah!

— Nesine günah, tavukları, koyunları keser, yeriz. Onlara günah değil mi?

— Onlara alışılmış Hasan Dayıcığım.

Hasan dayı:

— Bir şey daha var, dedi. Köyde emzikli eşek yok ki onun yavrusunun yanına katayım. Benim işim başımdan aşkın. Bu sıpa bakımsızlıktan, açlıktan ölür.

Aliş yalvardı:

— Hasan Dayıcığım, ne olursun, bu sıpayı öldürme, bana ver.

Aliş'in gözleri yaşarmıştı. Hasan Dayı:

— Oğlum, dedi. Vereyim ama nasıl bakarsın ona? Sen de çalışıyorsun. En az bir yıl bakım ister.

— Hasan Dayıcığım, o yetim, ben yetim. Bak zavallı titreyip duruyor.

Aliş arkasından cekedini çıkarıp sıpanın üstüne örttü. Sıpa bir kaç defa kalkmaya, ayaklanmaya çalıştı, ama yine başını otların üzerine koyup uzandı.

Hasan dayı:

— Vebali boynuna, dedi. Al senin olsun. Ama bakımsızlıktan ölür. Boşuna eziyet çeker.

Aliş sevinçle:

— Allah yardım eder, dedi.

Hasan dayı muhtarın kuzusunu kucağına aldı. Aliş de yere oturup sıpayı yüklendi. İki ön ayağını göğsünde tutup.

— Sen şu cekedimi örtüver Hasan Dayıcığım, dedi.

Hasan Dayı cekedi sıpanın üstüne örttü, ikisi de köyün yolunu tuttular.

Muhtarın evi Aliş'in evine çok yakındı. Aliş seslendi:

— Muhar emmi, kuzuyu bulduk.

Muhtar kapıya çıktı. Kuzuyu Hasan Dayı'dan aldı. Bir de baktı ki Alişin sırtında bir sıpa. Gülmeye başladı:

— Haydi hayırlısı Hasan, demek bir çocuğun oldu.

Hasan Dayı:

— Sorma başıma geleni, dedi. Anası öldü, başıma bunu bıraktı. Eziyet çekmesin diye öldürmek istedim ama Aliş bırakmadı.

Aliş, Muhtar, Hasan Dayı tarafından çıkar diye kaçar gibi oradan uzaklaştı. Muhtar içini çekerek:

— Eh, dedi. Yetim Ali bu. İçi götürmedi. Bırak yaşatmaya uğraşsın. Kuzuyu getirdiğin için sağ ol.

Hasan Dayı baltası omuzunda evinin yolunu tuttu.

Muhtarın Nazlı adında dokuz yaşında bir kızı vardı. Kapının önünde konuşulanları duymuştu. Babasına yalvardı. Muhtar da ona izin verdi.

Nazlı koşarak Aliş'in tek odalı evine gitti. Aliş kapısını sıkı sıkı kapatmıştı. Hasan Dayı vazgeçer de sıpayı elimden alır diye korkuyor, Nazlının yumrukladığı kapıyı açmak istemiyordu.

Nazlı ona seslendi. Aliş istemiyerek kapıyı açtı. Okuldan arkadaştılar. Nazlı da iyi yürekli bir kızdı.

— Aliş, dedi. Kadınların sütü olmayınca bebelerini emzikle büyütürler. Sen de sıpaya bir emzik al.

Aliş sıpayı örtüp bastırdıktan sonra:

— Sen şu ocağı yakıver, dedi. Ben dükkân kapanmadan önce Veli Amca'ya gidip bir şişe ile bir emzik alayım. Sonra gelip sarı ineği sağarım, belki sıpa sütü içince canlanır. Bir kere emziğe alışsın, arkası kolay.

— Olur olur, sen hiç merak etme.

Ali koşarak nalburun dükkânına gitti. Veli amca dükkânı kapatıyordu. Aliş cebinden para çıkartıp:

— Şuradan bir emzik şişesi ver amca, dedi.

Veli Amca:

— Hayrola, dedi. Kim istiyor bunu?

— Ben istiyorum Veli Amca.

— Ne yapacaksın?

— Sıpaya süt emzireceğim.

— Sıpaya mı? Ne sıpası?

— Hasan Dayı'nın boz eşeği bir sıpa doğurmuş, ölmüş. Sıpayı da öldürecekti, ben yalvardım, istedim.

— Oğlum sıpaya bakmak kolay mı?

— Allah yardım eder be Veli Amca.

— Pekâlâ, başına derdi satın almışsın.

Veli Amca emzik şişesini verdi.

— Paran sende kalsın, dedi. Ama bak, bir daha sefere para alırım. Sonra sana birşey söyliyeyim. Senin emzikliği ineğin var. Buzağı hayli büyüdü, ot yemeye başladı. Eğer Sarıkız razı olursa sıpayı ona emzirt.

Bu da bir akıldı. Aliş koşarak eve geldi. Nazlı ateşi yakmış, sıpayı sarıp sarmalamıştı.

Aliş, Sarıkız'ı küçük aralıkta barındırıyordu. Kışın ocak yanınca orası da sıcak oluyordu.

Sağma zamanı geçtiği için Sarıkız böğürüyordu. Aliş bakracı alarak onun memelerini yıkadı, biraz süt sağdı. Sonra uğraşarak ineği yere yatırdı. Nazlı'ya seslendi:

— Nazlı, sıpayı getir. Sarıkız görmesin. Bakalım emecek mi?

Nazlı sıpayı getirdi. Aliş ineğin başını kucağında tutarak okşuyordu. Nazlı sıpayı ineğin memelerine yaklaştırdı. Eliyle yardım etmeye başladı. İnek biraz sinirlendi, ama sıpa burnunu vurarak sütü emmeye başladı. Hayvancık çok aç olmalıydı.

Sarıkız ile epeyce uğraştılar ama sıpa da doyasıya emdi, sonra başını yere koyup uyuklamaya başladı.

Çocuklar buna çok sevindiler. Sıpayı odaya götürüp yere serdikleri biri çulun üstüne yatırdılar. Nazlı:

— Haydi Allah rahatlık versin, dedi. Ben sabahleyin okula gitmeden önce yine gelirim.

— Sağol Nazlı.

Aliş bakraçtaki sütü göğüme koyarak komşulara dağıttı. Bazı küçük çocuklar vardı, süt içiyorlardı.

— Geç kaldın Aliş, dediler.

Aliş komşulara pek birşey söylemek istemiyordu. Ama günde üç nöbet olsun sıpanın emzirilmesi lazımdı. En az iki kilo süt eksilecekti. Hele bu sütün bir kilosunu öğretmene götürüyordu, kimden keseceğini bilemiyordu.

Ama Burçak Köyü'nde öksüz sıpa olayı iki gün içinde yayılmıştı. Onun inek tarafından emzirildiğini duymayan kalmamıştı. Aliş sıkılmasın diye süt alan komşular:

— Aliş, diyorlardı. Bizim çocuk mama yemeğe başladı. Bir iki ay için süt almıyacağız. Sen de sıpanı sütten kesilinceye kadar beslersin.

Ucuz da olsa Aliş sütü para ile satıyordu. Ne olsa para lazımdı. Önce kendi boğazından kesmeye kalktı. Her gün bir kilo sütü kendisi içerdi. Daha doğrusu sütü kaynatır, içine ekmek doğrar, kaşık kaşık yer, bir avuç da ceviz yedi mi işi olup biterdi.

Sıkılıyordu ama sıpa da iki gün içinde ayaklanmış, oraya buraya gitmeye başlamıştı.

Doğrusu Nazlı'nın çok yardımı olmuştu. Kızcağız sık sık Aliş'i yokluyor, sıpayı seviyor, kadife gibi tüylerini tarıyordu.

Ama Burçak Köyü'n yaşlıları öyle sıpaya karşı pek nazik davranmıyorlardı. Aliş onu güneşlendirmek için çıkardığı zaman kulaklarını çekerek:

— Eşşeğoğlu, diyorlardı. Aliş olmasaydı kafana baltayı yiyecektin. Keyif senin artık.

Öksüz sıpa aşağı. Öksüz sıpa yukarı, Aliş'in buna da canı sıkılıyordu. Birgün bunu Nazlı'ya söyledi. Nazlı:

— Öyleyse bir isim bulalım buna, dedi.

— Ne ismi koyalım!

— Ne bileyim, babası sensin, sen bul.

— Aklıma güzel bir isim geliyor.

— Buzağıya İnci adını koydun ya.

— Koydum ama bitti artık. Buna ne diyelim?

— Şey, mesela Mercan desek.

— Mercan mı? Ne güzel, aferin Nazlı.

Öksüz sıpanın adı Mercan oldu.

İster İnek, ister eşek yavrusu olsun, yavru ya! Öksüz sıpa da buzağıya alışmıştı. Güneşli havalarda avluya çıkarıldığı zaman ikiside koşup oynuyor, kendilerine göre şakalaşıyorlardı.

Önce Sarıkız sıpaya çok sinirlenmişti. Ama o da inek aklıyla buzağının onunla çok iyi anlaştığını görünce içi rahatlamış, artık yanına geldikçe boynuzu ile dürtmeye kalkışmaktan vazgeçmişti.

Hatta koşup oynadıktan sonra yorulunca buzağı gibi gelip yanında yatmasına ve bacakların arasına girmesine, orada ısınmaya çalışmasına ses çıkartmıyordu.

Köyün en iyi ineklerinden biri olan Sarıkız'ın bu hâli köylüler de dokunuyor:

— Süt anneye bakın, diyorlardı, sıpayı kendi yavrusundan ayırmıyor.

Aliş nazar değeceğinden korkarak nalburdan bir dizi mavi boncuk alarak Mercan'ın boynuna taktı. Buzağıda da böyle birdizi boncuk vardı.

Mercan'ın simsiyah tüyleri vardı. Hergün tarandığı, fırçalandığı için pırıl pırıl yanıyordu. İnekle buzağı tımar edilirken o da fırçalanıyor, sık sık ayak tırnakları yağlanıyordu. Nazlı sabunlu bir bezle onun ağzının ve burnunun, en çok gözlerinin çevresini siliyordu.

Bir gün, güneşli bir havada, okulun bahçesinde oynuyan çocuklar sevinç çığlıkları kopartmış, evden kaçıp gelen ve Alişi arayan Mercan çocukların arasına dalmıştı.

Evden kaçıp gelen Mercan, okul bahçesine dalmıştı.

Öğretmen bahçeye çıkarak çocukların arasına girdi. Aliş onu görünce utancından kıpkırmızı olmuştu. Öğretmen:

— Artık okula başlayacak yaşa geldi mi Aliş? diye sordu.

Aliş önüne bakarak:

— Ben getirmedim öğretmenim, dedi. Evden kaçıp gelmiş.

Öğretmen:

— Aliş, dedi. Bazı çocuklar okuldan kaçarlar. Ama senin Mercan evden kaçıp okula geliyor. Sıkılma oğlum. Ne de temiz bakıyorsunuz.

— Onun temizliğine Nazlı bakıyor efendim.

— Aferin çocuklar. Hayvanlara karşı daima iyi davranmak lazım. Onların bize çok yardımları oluyor.

— Onu eve götürüp geleyim efendim.

Bırak kalsın, paydos yakın, biz ders yapıncaya kadar o da bahçede oyalanır. Beraber gidersiniz.

O günden sonra Mercan sık sık evden kaçıp okulun bahçesine gelmeye başladı. Öğretmenler aldırmıyorlardı. Bu simsiyah tüylü, gözlerinin çevresi ve burnu beyaz, bir ayağında da beyaz bir lekesi olan Mercanı onlar da seviyorlardı.

Ama birgün, tam dersin ortalık yerinde, aralık kapıdan Öksüz sıpa başını uzatmış, sonra bir kaç adım yürüyerek sınıfın ortasına gelmişti.

Çocuklar gibi öğretmen de gülüyordu.

Aliş onu çıkarmak isteyince:

— Dur bakalım, dedi. Ne yapacak?

Mercan bir zaman bekledi. Sonra sınıfın ortasında yere yattı. Okuyan çocukları seyretmeye, dinlemeye başladı.

Ders arası olunca çocuklar birer birer bahçeye çıktılar, Mercan Nazlı ile Alişi bekledi, onlarla beraber çıktı.

Mercan'ın, Aliş'le Nazlının peşi sıra sınıfa girdiğini anlayan öğretmen okulun bahçe kapısını kapattırdı. Bu sefer Mercan bahçeye bakan pencerelerden birinin önüne geliyor, oradan içeriye bakıyor çocuklar derslerini bitirip çıkıncaya kadar oradan ayrılmıyordu.

Mercan yaramazdı. Öyle pek evde durmuyordu. Sarı inek arkasından ne kadar bağırsa bağırsın köyün içinde dolaşıyor, kim Mercan diye seslense hemen onun yanına gidiyordu.

Bunun için köylüler:

— Bu çok akıllı bir eşek, diyorlardı. Eh, ne olacak, sık sık kaçıp okula gidiyor. Mektep yüzü görenin hâli başkadır.

Öksüz sıpa köyün eğlencesi olmuştu. Herkes onu seviyor, tüylerini okşuyor, sonra ellerini koklayarak:

— Vallahi eşek eşek kokmuyor, diyorlardı. Bizim çocuklara bu kadar iyi bakılmıyor.

Muhtar Mercan'la uğraştığı için Nazlı'yı birkaç defa azarlamıştı ama öğretmen araya girmiş:

— Bırakın, demişti. Hayvanları sevmek, onlara iyi bakmak hepimizin görevidir. Yarın bize faydası dokunacak bunun da.

Muhtar gülerek:

— Öğretmen Bey, dedi. Korkarım bu gidişle muhtarlığı elimden alır. Bu eşek başka eşek.

Aradan bir kış geçip de bahara çıkıldığı zaman bir sabah Aliş'e yardıma gelen Nazlı:

— Aliş, dedi. Mercan ne kadar büyüdü değil mi?

— He, dedi Aliş. Maşallah çok boylandı.

— Babam ne der, bilir misin?

— Ne diyor Muhtar Emmi?

— Aliş'e söyle de gayri sıpayı nallatsın diyor.

Aliş Mercanın ayaklarından birini büküp kaldırdı. Mercan ne yapacak diye bakıyordu. Aliş:

— Nazlı, dedi. Biz buna daha yük, semer vurmuyoruz, sırtına da binmiyoruz. Daha küçük.

— Böyle diyorsun ama sen benden iyisini bilirsin. Nallatmazsan tırnağı çatladı mı gayri iflah olmaz.

Ali içini çekti:

— Götüreyim bari.

Tımar işi bitip de Nazlı gittikten sonra Aliş sütten kazandığı paralarını yokladı. Elinde on kâğıt kadar para vardı. O zamana kadar hiç nal parası vermemişti. Zaten ayağına ayakkabı almak için para biriktiriyordu. Şimdi Mercanı mı nallatsın, kendisine ayakkabı almak için para mı biriktirsin, kara kara düşünüyordu.

Süt göğümünü aldı, kapıyı kapayıp çıktı.

Aliş ogün sınıfta hep bunu düşünüyordu.

Aliş sonbaharda, tarlalar sürülürken içinde ceviz ağaçlarının bulunduğu dört dönüm tarlası için komşu tarlanın sahibine yalvarmış, kendi tarlasını da sürmesini istemiş:

— Ağam, demişti. Harmanda sana parasız yardım ederim. Benim tarlayı da sürüver.

Komşu:

— Buncacık tarlayı ne ideceksin Ali? dedi.

— Bilirim, tarla küçük ama arpa ekeceğim, Mercan'a yem olur.

— Haydi, dediğin olsun.

Komşu tarlayı sürdü, alnının terini silerken:

— Bu iş tamam, dedi. İnşallah ekini bol olur. Toprak çok iyi. Hem yıllardan beri ekin görmediği için güzel mahsul verir. Beni dinlersen sen yarısına buğday ek, yarısına arpa. Hem sen yersin, hem de Mercan yer.

Ali komşusunun dediğini yapmış. Birgün bir torba arpa bir torba buğday alarak tarlaya gitmiş, akşama kadar uğraşıp ekini tamamlamıştı.

İşte bahara çıktıkları zaman tarlada ayakları örtecek kadar ekin fışkırmış, daha ceviz çiçekleri kurt kurt salkımlanmadan ekin yeşil bir halı gibi tarlaya serilip kalmıştı. Aliş'in ekini

Ali, komşusunun dediğini yapmış, tarlasına buğday ve arpa ekmişti.

böyle fışkırdığı günlerde daha komşu tarlalarda yeni yeni filizleniyordu.

Ali özenmiş, Mercan'a ipten bir yular yapmıştı. Okuldan dönüşte Mercan'a yularını takıp çarşıya gitti.

Ali Usta sahiden usta bir adamdı. Hem yapı için ne lazımsa satar, hem de arabadan saate kadar her şeyi tamir eder, bu arada hayvanları da nallardı.

Aliş'i sıpayla geldiğini görünce:

— Hayrola adaşım, dedi. Korkarım sıpaya nal takdırmaya geldin.

Onun da adı Ali olduğu için Aliş'e "Adaşım" diye takılırdı. Ali:

— Korkma usta, dedi. Nallatacak değilim.

— Ya neye getirdin bana bu eşşoğlunu?

Bunu söylerken sıpanın başını okşuyor, kulakların çekiyordu.

Ali sıkılarak:

— Nallatmak lazım mı, değil mi diye soracaktım?

Ali Usta eşeğin bir ayağını büküp baktı:

— Nallatmak lazım Aliş, dedi. Tırnağın biri çatlarsa o zaman Hasan Dayı'nın yapmadığı işi yapmak gerekir.

— Nasıl iş o?

— Senin anlayacağın kafasının kesilmesi gerekir.

Ali korktu:

— Şey, dedi. Duymadın mı, yaban atları, yaban eşekleri varmış. Bunlar nallanmıyor ki.

— Öyle ama o hayvanlar hep yumuşak topraklar üstünde dolaşırlar. Böyle kaldırım yok dağ başlarında.

— Tırnak taşlar yüzünden mi çatlar?

— İyi anladın. Tırnak çatladı mı etine kadar yürür.

— Bunun çaresi yok mu?

— Var ama, güç iş. Biz böyle olunca tırnağı çatlayan hayvanı yumuşak gübreli bir yere bağlarız. Oradan hiç çıkarmayız. Tâ tırnak uzayıp çatlağı atıncaya kadar. Bazen altı ay bekleriz.

— Madem ki öyledir ben ayakkabıdan vazgeçtim.

— Ne ayakkabısı?

— Ayağımda papuç kalmadı ama ne yapayım. Mercan'a nal lazım.

— Anlaşıldı, sen bana bu eşşoğlunu yarın akşam getir. Bugün işim çok. Ama yarın için ona göre dört tane nal hazırlarım. Okuldan çıkınca bana gel, unutma sakın.

Ertesi gün Nazlı ile beraber gelmişti. Mercan'ı Ali Usta'ya götürdüler. Nazlı da bir kere sordu:

— Ali Usta, hayvanların tırnakları yonulur, çivi çakılırken canları acır mı?

Ali Usta:

— Sen tırnağını keserken canın acıyor mu? dedi.

— Hayır, acımıyor, içim gıcıklanıyor.

— İşte hayvanların da o kadar. Gıcıklanırlar, huysuzlanırlar. Hiç çivi ete çakılır mı?

— Doğru söyledin Ali Usta.

Ali Usta keskin bıçağını alarak öksüz sıpanın ayaklarını birer birer kaldırıp pürüzlenen tırnaklarını yondu. Sonra küçük nalları ayağına oturtup birer birer çakmaya başladı.

Öksüz sıpa huysuzlanıp kımıldandıkça:

— Rahat dur. Eşşoğlu, diyordu. Dua et ki ben bu işin acemisi değilim. Bundan sonra kaldırımlarda şıkır şıkır gezeceksin. Ama dikkat et, ayağın kaymasın.

Öksüz sıpa nallanıncaya kadar Aliş'le Nazlı epeyce üzüntü çektiler. Kız ara sıra:

— Aman Ali Ustacığım, yavaş, diyordu.

Nal işi bitti ama öksüz sıpa ayağındaki alışmadığı demirleri atmak için durup durup ayaklarını silkeliyordu.

Ali Usta:

— Bu iş tamam, dedi. Güle güle eskitsin. Ama altı ay sonra nalları değiştirmek gerekir. Altı ayda bu daha büyür, nal küçük kalır.

— O zamana çıkalım da kolay Ali Usta, borcum nedir?

— Hazır nallardan olsaydı çiftine beşer lira isterdim. Beş de el emeği yapar onbeş. Ama ben ısmarlama yaptım. Dört saat uğraştım.

— Ali Usta, benim o kadar param yok. Bu on lirayı al, üstü de borcum olsun.

Ali Usta eliyle parayı itti:

— Var işine git, dedi. Bu öksüz sıpayı ben de sevdim. İlk nalı benden hediye olsun. Ama dikkat et. Hasan Dayı cimri bir adamdır. Gözü bu sıpanın üstünde, korkarım elinden alacak.

Ali Usta'nın hakkı varmış. Bir sabah, erkenden Aliş'in kapısı çalındı. Gün yeni doğmuştu. Gelen Hasan Dayı idi. Aliş telaşla sordu:

— Hayrola Hasan Dayı? dedi.

Hasan Dayı kaşlarını çatmıştı:

— Öksüz Ali, dedi. Gayri ver benim şu eşeği.

— Ne eşeği Hasan Dayı?

— Ne eşeği olacak, benden aldığın sıpayı.

— Ama şey..

— Şeyi meyi yok, koskoca sıpayı sana mı bağışlayacağım.

— Ama Hasan Dayı, sen onu öldürecektin.

— Mal benim değil mi? Senin nene gerek.

— Hasan Dayı, ben ona baktım, büyüttüm, vermem sana.

— Sen vermezsen ben zorla almasını bilirim.

— Bütün Burçak Köyü biliyor ki sen onu öldürecektin.

— Öldürürüm, öldürmem, o benim bileceğim iş. Bütün köy halkı onun benim boz eşeğin yavrusu olduğunu bili

Ben yok yoksul bir adamım. Sırtımda odun çekiyorum. Bana da günah değil mi?

Aliş'in kapısının önündeki çekişmeyi Nazlı duymuş, koşup babasına haber vermişti. Muhtar kapıya çıktı. Sonra yürüyüp yanlarına geldi.

— Sabah sabah ne alıp veremiyorsunuz? diye çıkıştı.

Hasan Dayı bağırdı:

— Bu sıpa benim boz eşeğin yavrusudur. Ali onu benden aldı. Şimdi geri vermiyor. Ben kocamış bir adamım. Sırtımda odun taşıyorum. Bu öksüz oğlan sıpayı vermek istemiyor.

Muhtar kurnaz bir adamdı:

— Bak bu doğru, dedi. Aliş sıpayı sana vermeli. Senin boz eşeğin yavrusudur. Hem senden para ile satın almadı.

— Hay Allah senden razı olsun.

— Şimdi söyle bana, bugüne kadar neden arayıp sormadın?

— Ali'de olduğunu bilirdim.

Komşular bir bir evlerinden çıkıp onların yanına geliyordu. Aliş ağlamaya başlamıştı. Muhtar ona:

— Telaşlanma, dedi. Hak haktır. Şimdi şuraya toplanan komşulara soralım. Kimin malı bu sıpa?

Hasan Dayı:

— Benim, diye bağırdı.

Muhtar kaşlarını çattı.

— Sen davacısın, dedi. Sus bakalım. Komşular söylesin. Bu sıpa kimin?

— Bir komşu:

— Boz eşeğin sıpası, dedi. Tabi Hasan Dayı'nın. Doğrusu bu.

Muhtar ötekilere sordu:

— Siz ne dersiniz?

— Orası öyle, dediler. Hasan Dayı'nın boz eşeğinin sıpası.

— Peki ama Aliş bunu nereden aldı?

— Hasan Dayı'dan.

— Neden aldı?

— Hasan Dayı sıpanın anası öldüğü için onu da öldürecekmiş. Aliş acımış, almış elinden. Köye sırtında getirdi.

— Ama aslında mal yine Hasan'ındır.

— Eee, öyle demektir. Madem ki Aliş para ile almadı, sıpayı vermesi gerek.

Aliş durmadan ağlıyordu.

Hasan Dayı sıpayı almak için kapıya doğru yönelirken Muhtar:

— Acele etme, dedi. Mal senin, ne zaman olsa alırsın. Şimdi bir hesap yapalım.

Hasan dayı:

— Ne hesabı? dedi.

Muhtar:

— Komşular, dedi. Kaç aydır bu sıpa Alişin yanında?

— Sekiz ay oldu, dediler.

— Aliş bunu neyle besleyip büyüttü?

— Sarıkız'ın sütüyle.

— Ne kadar süt içer günde?

— Bir, bir buçuk kilo.

— Sekiz ayda ne yapar?

— Diyelim bir buçuk kilo süt iki kâğıt. Ayda altmış, sekiz ayda da altı kere sekiz kırsekiz, tamam döryüzseksen lira yapar.

Muhtar Hasan Dayı'ya döndü:

— Dört yüz seksen lirayı say, sıpayı al git.

Hasan Dayı'da dört yüz seksen lira değil, seksen kuruş bile yoktu. Aliş'in parasını veremediği için sırtını dönmüş, söylene söylene çekilip gitmişti.

Ama bu adam köyün kötü sayılan adamlarından biriydi. Ali kara kara düşünüyordu.

Okuldan döner dönmez hemen odasının yanındaki aralığa bakıyor, Mercan'ı artık dana olan ineğin yavrusuyla tepişirken görünce içi rahat ediyordu.

Ama bir gün okuldan dönüşte Mercan'ı yerinde bulamadı. Aralığın kapısı açıktı. Sarıkız kendi yavrusu gibi sevdiği sıpayı göremeyince böğürmeye başlamış. Aliş onun sesini uzaklardan duymuştu.

Aliş koşarak muhtarın evine gitti. Muhtar:

— Biz senin sıpanın çobanı mıyız? dedi. Kapıyı kapatsaydın kaçmazdı.

— Ben kapıyı kapatmıştım Muhtar Emmi.

— Belki kapatmayı unuttun. Var ara bakalım.

Aliş sağa, sola koştu. Kırlara baktı, Mercan hiç bir yerde yoktu. Zaten kendisi aralıktan kaçmış olsa muhakkak okulun bahçesine gelir, Aliş'i arardı.

Aliş sütle büyüttüğü öksüz sıpayı sormadık kimse çalmadık kapı bırakmadı. Mercan kaybolup gitmişti.

Muhtar Hasan Dayı'yı da sıkıştırdı. Adam:

— Ben sıpa falan görmedim, sabahleyin oduna gittim, ortalık kararırken döndüm. Hem sıpayı elimden aldınız, hem de beni hırsız çıkarıyorsunuz, dedi.

Aliş gibi Nazlı da sıpayı düşünüyordu. Çoğu zaman kapıyı açık bulunca kaçar, ama köyden çıkmaz, muhakkak okula giderdi.

Aliş düşünüyor:

— Ben kapıyı sıkıca örttüm, dışarıdan sürgüsünü de sürdüm. Bir yere takılır kalır diye yuları da başında bırakmamıştım. Birisi onu çalmış, yuları da yerinden alıp çekip götürmüş, diyordu.

Muhtar çobanlara, jandarmaya tembih etti. Öte yandan Hasan Dayı'nın davranışlarını kaçırmıyordu. Herkes tenbihliydi. Bir sabah Bakkal Ahmet:

— Muhtar Emmi, dedi. Hasan Dayı dün akşam dükkânı kapatırken bana geldi. Bir kilo pastırma, iki kangal sucuk ve iki somun da ekmek aldı. Hepsi kırk beş kâğıt para tuttu.

Muhtar:

— Parayı verdi mi? dedi.

— Elli kâğıt bozdurdu. Üstünü verdim.

— Parasını vermiş, almış, ne diyeceksin.

Muhtar bunun üstünde durmamış görünüyordu. Fakat o gün, kahvede bunu öğretmene anlatırken:

— Hasan Dayı günü gününe yaşayan bir adamdır, dedi. Sırtında odun getirir, getirdiği yükün parasını hemen alır, doğru bakkala gider. Yiyeceğini alır. Cebinde bir tütün parası kalmaz. Bu adam bakkala elli kâğıt bozdurmuş. Parayı nereden buldu dersin öğretmen?

Öğretmen:

— Günahını almayalım, dedi. Sen ne düşünüyorsun Muhtar Efendi? Hasan Dayı sıpayı çaldı mı diyorsun?

Muhtar:

— Çaldı demiyorum, dedi. Ama sıpa ortada yok. Dağda canavar paralasa kemikleri bulunurdu. Zaten bu hayvan köyden hiç çıkmaz. Aliş, Sarıkızı dana ile beraber götürürse onu da alır. Sonra çocuğun dediğine bakılırsa yuları çıkarıp çiviye asıyormuş. Yularda yokmuş.

— Aliş bana da anlattı. Ama köyde hırsız var mı?

— Çok şükür hırsızlık edecek kimsemiz yoktur. Herkes iş güç sahibi. Alsa alsa Hasan Dayı alır.

Öğretmen:

— Oduna gittiğini söylermiş, dedi.

Muhtar kaşlarını çattı:

— Komşusunun samanlığında yatıyor. Ödünç balta ile oduna gidiyor. Böyle adam elli lira ile alış verişe kalkıyor.

— Güpe gündüz sıpayı çalabilir mi?

— Çalacak olan çalar. Sabahleyin çocuklar okula, erkekler işe gidiyor. Evde kalan kadınlar da kendi işlerine dalıyor. Kimin aklına gelir hırsızlık.

— Bu güzel köyde böyle bir hırsızlığın olması çok kötü.

— Doğru söylersin öğretmen. Oğlan da ağlayıp duruyor.

— Evet, çok üzüldü. Boğazından kesti, uykusundan oldu, o sıpayı büyüttü. Hayvancık da bayağı akıllı şeydi.

Köyde Mercan'ın kaybolması herkese tasa olmuştu. Bir kaçı Hasan Dayı'nın ağzını aradı. Ama o bağırıyor:

— Hem sıpayı elimden aldınız, hem de beni hırsız tutuyorsunuz. Kimin malını kimden çalacakmışım diyordu.

Aliş'e gelince o sıpayı bir türlü unutamıyordu.

Aradan bir ay geçmişti. Nerdeyse okul kapanacak, yaz tatiline gireceklerdi.

Hasan Dayı hastalanmıştı. Herkes ondan kuşkuluydu. Sıpayı çalıp sattığını düşünüyorlardı. Köyde o zamana kadar hırsızlık görülmemişti. Bir şey çalmak da akıllarına gelmezdi. Hangi bağın, hangi ağacın yemişi olsa orası çocuklar için açıktı. İstedikleri zaman toplanıp gider iğde, ceviz, incir gibi ne varsa doyasıya yerlerdi. Yalnız ağaç dalı kırmak, bağlara zarar vermek yasaktı. Kim kimden yemiş sakınacaktı? Herkesin yemiş veren ağacı, bağı, tarlası vardı.

Hasan Dayı komşunun samanlığında yatıyordu. Dağda üşütmüş, terli terli su içmiş, sancılanmıştı. Kimi kimsesi yoktu.

Aliş bunu duyunca her sabah yarım kilo süt götürmeye başlamıştı. Hem içine iki kaşık şeker atıp kaynatıyor, hem de yanı sıra yarım somun bırakıyordu.

Hasan Dayı samanlıkta ateş yakamazdı, zaten ateş yakacak hâli yoktu. Tahta bir kerevetin üstünde yatıyordu. Güneş yükselince samanlığın önüne çıkarak güneşte ısınıyordu.

Bir gün öğretmen sınıfta onu kaldırıp sordu:

— Aliş, Hasan Dayı yatıyormuş, aslı var mı?

— Var öğretmenim. Kimsesiz adam, samanlıkta yatıyor.

— Sen ona süt veriyormuşsun?

— Ne yapayım, yoksul adam. Bakacak kimsesi yok.

Öğretmen çok etkilenmişti. Çocuklara dönerek:

— Çocuklar, dedi. Bu köyde en zengin adam kimdir bilir misiniz?

— Sizsiniz öğretmenim. Çok şey biliyorsunuz.

— Hayır ben değilim. Benden zengini var.

— Nazlı'nın babası Muhtar Emmi?

— Hayır, onun davarı, tarlaları, malı çok ama bu köyden ondan da zengin biri var.

Nazlı elini kaldırdı ve:

— Aliş, dedi.

Öğretmen kıza sordu:

— Aliş nereden zengin oluyor, söyle bakalım!

— Alişin üç ceviz ağacı ile Sarıkız'dan başka geliri yok. Ne ana var, ne baba. Ama o Burçaklı Köyü'nün en zengini. Çünkü bütün köyün yüz üstü bıraktığı ihtiyar bir adama o bakıyor. Her sabah süt kaynatıp götürüyor, yarım somun da ekmek veriyor.

Öğretmen:

— Aferin Nazlı, dedi. Çok iyi bildin. Zenginlik para ile, malla değildir. Zenginlik insanın içinde, gönlündedir.

Aliş böyle övülmekten utandı:

— Öğretmenim, dedi. Yoksul bir kişiye bakmak her kişinin görevidir.

Öğretmen:

— Evet, dedi. Ama köyde Hasan Dayı'ya bakacak kimse yok mu?

— Vardır öğretmenim. Ama bu köyde kötü adama kimse acımaz. Böyle olmasa Burçaklı Köyü böyle olmazdı.

Bu konuşmalar hastanın kulağına kadar gitmişti. O garip garip güneşte ısınmağa çalışırken emekli sağlık memuru yanına gelmiş, bir iki ilaç vermiş, sonra da Aliş'in okulda söylediklerini anlatmıştı.

Hasan Dayı'nın gözlerinden yaş indi.

— Aliş beni utandırdı, dedi. Köyde beni arayan soran, aç mı, hasta mı diye araştıran yok. Duyarlar da yanıma gelmezler. Ben cezalıyım.

Emekli sağlık memuru bunu kahvede muhtara söylediği zaman muhtar da başını sallamıştı:

— Demek hırsızlığını açığa vurdu. Eh bir insanın suçunu bilmesi de iyi birşeydir. Hasan Dayı iyi olup kalkarsa bir daha kötülük yapmaz.

Muhtar o gün kahveciyi yolladı. Hasan Dayı'yı caminin yanındaki konuk odasına getirtti. Orada hasta göz önünde bulunacak, daha iyi bakılacaktı.

Köy hesabına günde dört yumurta, iki çanak çorba, bir somun ekmek, verilecekti. Ayrıca evlerde hastaya göre pişecek yemeklerden de bir iki komşu birer tabak yollayacaklardı.

Emekli sağlık memurunun yaptığı bir iki iğne, rahat döşek, bol yiyecek kısa zamanda Hasan Dayı'yı ayağa kaldırdı.

Aradan bir hafta geçmeden, okulun son dersinde çocuklar bağrıştılar. Pencere önünde oturanlar:

— Öksüz sıpa geldi, Mercan geldi, diyorlardı.

Pencereye üşüşenler Mercan'ı okulun bahçesinde gördüler. Öğretmen:

— Aliş sen dersini yaptın, çık bak oğlum, dedi.

Mercan'ın geldiğini gören çocuklar, onun yanına koştular.

Aliş avluya koştu. Mercan onu görür görmez yanına gelmiş, yüzünü, gözünü koluna koltuğuna sürmeye başlamıştı.

Biraz sonra çocuklar da geldi. Mercan biraz daha büyümüş gibiydi. Ama hayvancık kirlenmiş, tüylerine saman, diken kırıntıları karışmış, omuz başında da bir yara açılmıştı.

Sıpanın geldiğini duyan Muhtar okulun bahçesine geldi. O da:

— Bu Aliş'in Mercan'ı, dedi. Ama daha yaşına gelmeyen zavallıya semer vurmuşlar. Hemen Ali Usta'ya götürelim, yarasına baksın.

Aliş'le Nazlı'nın peşine başka çocuklar da takıldı. Yolda rastladıkları köylüler:

— Aliş, gözün aydın, şükür kavuşturana, diyorlardı.

Sevinmeyen bir Aliş'ti.

Muhtar, Ali Usta sıpayı muayene ederken:

— Sen neye sevinmiyorsun Aliş? diye sordu.

Ali akıllı bir çocuktu:

— Mercan gelmesine geldi ama onun peşinden yeni sahibi de gelir, dedi. Elimden alırlar.

— Sen tasalanma oğlum, biz vermeyiz.

— Nasıl vermezsin Muhtar Emmi, adam para ile aldıysa.

— Parasını verip savarız.

— Bende verecek para var mı?

— Orasını da bize bırak.

Ali Usta sıpanın omuzundaki yaraya bir ilaç sürdü. Muhtar onu kendi hayvanlarının yanına çektirdi. Bolca yem de verdiler. Jandarmaya da haber yolladılar:

— Köyden kaybolan Aliş'in sıpası köye geldi. Bilmiş olasın. Arayan, soran olursa muhtarı görsün.

Bu haberi verdikten sonra da Aliş, Nazlı ile birlikte öksüz sıpayı bir temiz tımarlayıp temizlediler.

Alişin korkmakta hakkı varmış. Ertesi gün pazardı. Jandarma ile bir köylü Burçaklı'ya geldi. Doğru muhtarı aradılar. Aliş bunu duyunca hemen kahveye koştu.

Adam söyleniyordu:

— Benim eşeği çalmışlar. Burada olduğunu haber aldım.

Muhtar kaşlarını çattı:

— Bana bak, dedi. Burası Burçaklı Köyü. Burada hırsız barınmaz. Senin anlıyacağın şu çocuğun Mercan adında bir sıpası vardı. O kayboldu. İki ay geçti aradan. Dün akşama doğru sıpa çıkıp geldi.

Mercan'ı getirdiler. Hayvan köylüyü görünce telaşlanıp Aliş'in yanına kaçtı. Köylü:

— İşte benim eşek bu, diye bağırdı.

Jandarma:

— Hele dur bakalım, dedi. Hemen yulara yapışma.

Söyle bakalım sen bu sıpayı kimden aldın?

Köylü şaşaladı. Kendini toparlayıp:

— Pazardan aldım, dedi.

Jandarma:

— Hangi pazardan? diye sordu.

— Pazardan işte. At pazarından. Hani Germence Köyü'nde pazar kuruluyor ya işte oradan.

— Sen hangi köydensin?

— Ben çiftlikte çalışıyorum. Kavaklı Çiftliği'nde.

— Eşeği ne yapacaksın sen?

— Haftada bir köyüme giderim de binek diye kullanmak için.

— Yaşına gelmemiş sıpaya semer vurulur mu?

— Bu sıpa değil, bayağı eşek.

— Kaça aldın bu eşeği?

— Tam beş yüz kâğıt saydım.

— Kimden aldın?

— Ne bileyim ben, ihtiyar bir köylü satıyordu. Adını sanını sormadım.

Bu sırada arkadan bir ses:

— Recep, diye bağırdı. Bu sıpayı sen pazardan almadın. Benden aldın. Hem de beş yüz kâğıda değil, yüz kâğıda.

Bunu söyleyen Hasan Dayı idi. Hem söylemiş, hem de utancından iki elini yüzüne örtmüştü. Jandarma kaşlarını çatarak:

— Sıpayı senin çaldığını biliyorduk ama muhtar seni hapise attırmama engel oldu, dedi.

Muhtar lafa karıştı:

— Hasan Dayı cezasını çekti. Bu yaştan sonra bir daha hırsızlık yapmaz. Biz şimdi kendi davamıza bakalım.

Jandarma köylüye:

— Çalınmış bir malı satın almak da suçtur, dedi. Hem burada boyunca yalan söyledin. Haydi bakalım, bas git buradan.

Köylü bağırdı:

— Ben para ile aldım bu sıpayı, dedi. Hakkımı arayacağım.

Köylü gitti ama işler çatallaşıyordu.

Aliş eve koşmuş, yatağının altında biriktirdiği parayı saymaya başlamıştı. Tam yirmi lirası vardı. Bunun üstüne daha koyacak, cevizlerini satınca bayramlıklar alacaktı.

Kim verirdi ona şimdi seksen lirayı?

Arası iki gün geçmedi. Jandarma ile bir atlı kahveye geldi. Az sonra Aliş gelenin çiftlik sahibi olduğunu öğrenip kahveye

koşmuştu. Güzel bir ata binerek gelmiş olan adamın peşinden sıpayı satın alan da gelmişti. Muhtar geleni iyi tanıyordu:

— Hoş geldiniz Veysel Bey, dedi. Şükür görüştüğümüze.

Adamın atını bir yere bağlayıp bir iskemleye oturttular. Kahveci bir de kahve yaptı. İhtiyarlar toplandılar. Veysel Bey:

— Burçak köyünü iyi tanırım, dedi. Hepiniz kendi hâlinde, çalışkan, namuslu insanlarsınız. Benim ırgatlardan biri sizin oduncudan bir eşek satın almış. Hayvan kaçıp buraya gelmiş. Ya paramı versinler, ya eşeğimi diye bana yalvardı. Kalktım buraya geldim. Ben hepinizi çok severim.

Muhtar:

— Veysel Bey, dedi. Biz sizin komşunuzuz. Bizi iyi bilirsiniz ki kimsenin malında gözümüz yoktur. Bu işte bir anlaşmazlık var. Ben size işin aslını söyliyeyim bu işi tatlıya bağlıyalım.

Veysel Bey bunu hemen kabul etti. O zaman Muhtar, Hasan dayının boz eşeğinden söz etti. Sonra:

— Hasan dayı köyde emzikli eşek olmadığı için sıpayı Aliş adındaki şu kimsesiz çocuğa bağışladı, dedi. Aliş onu inek sütü ile büyüttü, kendi kardeşi gibi sevdi, çok yemek verdi ona.

Veysel Bey dikkatle dinliyordu. Hasan Dayı utancından kimsenin yüzüne bakamıyordu. Ama muhtar idareli bir adamdı:

— Veysel Bey, dedi. Hasan Dayı'ya gelince yoksul bir adamdır. Bize odun getirip satar. Yoksulluğu yüzünden sıpayı büyümüş görünce kendi eşeğinin yavrusu olduğu için kalkıp sizin rençbere satmış. Hepimiz buna çok üzüldük. Ama işte sıpa kaçıp geldi. Onun üstünde hem Hasan Dayı'nın, hem Aliş'in, hem de yüz lira verdiği için sizin rençberin hakkı vardır. Dava bu işte.

Veysel Bey:

— İşin böyle olduğunu bilmiyordum, dedi. Sen buranın muhtarısın. Herkesin sana güveni var. Gün görmüş bir adamsın. Bu işi sen halledeceksin.

Muhtar:

— Kabul etmem, dedi. Bana kalırsa bu işi öksüz sıpaya bırakalım.

Veysel Bey:

— Bu kadar insan dururken davayı eşeğe mi bırakacağız, dedi.

Muhtar gülerek:

— Bu eşek az çok insanlarla düşüp kalkmış, az buçuk okul yüzü görmüştür, dedi.

Veysel Bey:

— Muhtar, sen benimle alay mı ediyorsun? dedi.

Muhtar işaret etti:

— Aliş, oğlum, getir şu Mercan'ı.

Aliş koşarak gitti. Biraz sonra Mercan'ı getirdi. Muhtar:

— Şimdi bir deneme yapacağız, dedi. Davalılar halka olsunlar. Hepsi sıpaya seslensinler. Bakalım kime gidecek.

Eşeğin yularını jandarmaya verdiler. Hasan Dayı, bir köşeye, Rençber bir köşeye çekildi. Aliş de bir yanda durdu.

Bu iş hazır olunca muhtar:

— Haydi adıyla çağırın, dedi. Bakalım kime gidecek?

İhtiyarlar, köylüler büyük bir halka olmuşlardı. Muhtarın işareti üstüne rençber, Hasan dayı, Aliş:

— Mercan. Mercan. Mercan! diye seslendiler.

Başı boş bırakılan Mercan, Hasan Dayı'ya hiç bakmadı. Rençberin önünden geçerken irkilip kaçtı, doğru Aliş'e gitti. Başını, gözlerini koluna sürmeye başladı. Aliş de onu okşadı.

Veysel Bey:

— Bu sıpa çok akıllı, dedi. Kendisini besleyip büyüttüğü için Aliş'e alışık. Ama neden rençberden öyle korkuyor?

Muhtar anlattı:

— Veysel Bey, senin ırgat bu yaşına gelmemiş sıpaya semer vurmuş. Sırtında yara açılmış. Bu hayvanın canı ne ki sırtında bir semer, birde adam taşısın. Sonra da biraz dövmüş galiba.

Veysel Bey:

— Ben çiftlikte hayvanlara kötü davranmayı yasaklamıştım, dedi. Böyle bir iş ettiğini görürsem oğlum olsa çiftlikten çıkartırım. Bana böyle adamın lüzumu yok.

Muhtar:

— Veysel Bey, dedi. Bu da garip bir ırgat. Bu seferlik bağışla. Şimdi davayı bitirelim. Hasan Dayı sıpayı yüz kâğıda sattı, sıpada hakkı kalmadı. Ortada davalı Aliş'le ırgat kalıyor. Bu ırgat bize doğruyu söylemedi. Onun da yalanını bağışlayalım. Verelim yüz kâğıdını, bu davayı burada bitirelim.

Aliş hemen yirmi lirayı çıkardı:

— Muhtar emmi, dedi. Benim param bu kadar. Üst yanını harman vakti öderim. Paran çıkışırsa üstününü sen ver.

Muhtar:

— Olmaz oğlum, dedi. Sen nasıl bizim köyün yetimi isen bu Mercan da bizim köyün öksüzüdür. Sen bir kişiye değil köye borçlu ol.

İhtiyarlar, köylüler bir karıştı, elini kesesine atan beşer onar çıkarıp muhtara para verdiler.

Para tamamlanıp ırgata verildi. Veysel Bey de kalktı:

— Artık bana müsaade, dedi. Hepiniz namuslu, temiz yürekli insanlarsınız. Kalın sağlıcakla.

İşte Aliş böylece öksüz sıpaya kavuşmuştu. Yaz gelip okullar da tatil olduğu için artık başıboştu.

Hergün, tımardan sonra Sarıkız'la danayı ve Mercanı alarak tarlasına gidiyor, ekinin biraz daha sararmış olduğunu görüyordu.

Dinlenmiş topraklardan ekin öyle yükselmişti ki Aliş tarlaya girse başı görünmeyecekti.

Öte yanda, komşu tarlaların ekinleri Aliş'inkiler kadar güzel değildi. Hem boyları kısa hem de bazı yerlerde kelek kelekti. Bunun için köylüler:

— E, yetim oğlancığı Tanrı koruyor, diyorlardı.

Kahvede de:

— Biz tarlaları dinlendirmiyoruz, ekin cılız oluyor. Tarlaya da bakmak, tımar etmek, gübrelemek lazım, diyorlardı.

Öte taraftan değirmen de hazırlanıyordu. Köyün alt yanından bir çay geçiyordu. Oraya bir değirmen kurulmuştu. Bütün köyün buğdayını orada öğütürler, komşu köylerden de çuval çuval ürün gelirdi.

Burçak köyü kırmızı kiremitli damlarıyla yeşil ağaçların altında çok güzel ve şirin görünüyordu.

Haziran sonuna doğru ekinler iyice oldu. O zaman köyün harman makinesini Ali Usta muhtarın evindeki büyük ahırdan çıkardı. Sıra ile ekinleri harman etmeye başladı. Bu makineyi Demirci Ali Usta kullanırdı.

Kadınlar, çocuklar makinenin nasıl çalıştığını görmek için tarla sınırlarına geliyorlardı. Makine tarlaya yol yol giriyor, bir yandan ekini biçiyor, bir yandan tanelerini bir yana, samanın bir yana ayırıyordu. Böylelikle bir günde yirmi kişinin göreceği işi görüveriyordu. Bu makineyi para toplayıp almışlar, faydasını anlamışlardı.

Alinin tarlası da sürüldü. Arpa, buğday ayrıldı. Ali ürünü küçük çuvallara koyarak sırtında taşıdı. Evinin biricik odasında çuvallardan geçilecek yer kalmadı.

Ali tahta kerevetini bir köşeye çekmişti. Emekli sağlık memuru onun evini gördüğü zaman:

— Aliş, dedi. Sen böyle daracık odada samanın içinde yatarsan hasta olursun. Bak tuğla harmanını bu günlerde açacaklar. Sende birkaç bin tuğla al, evini büyütmeye bak.

İyi diyordu ama nerede Aliş'te para?

Sağlık memuru işi öğretmene açmıştı:

— Bu çocuk ekinin içinde hasta olur. Taze ekin hem koku yapar, hem de tozları insanın göğsüne dokunur. El birliği ile onun evinin yanına bir göz oda yapılsa çok iyi olacak.

Öğretmen bunu muhtara açtı. Muhtar da Aliş'i çağırdı.

— Oğlum, dedi. Sen evini büyüt. Harman açıldı. Tuğla var, kiremit var. Kireç de yakıldı. Dereden kum çekilir, bir el emeği kalır. Rençberliğini arkadaşlarına yaptırırsın. Şimdi çam tomrukları da biçilecek.

Ali içini çekerek:

— Bunu ben de çok istiyorum, dedi. Ama Sarıkız'ın sütüyle, bir iki yük cevizle bu iş olacak gibi değil. Süt parasını yiyorum.

— Aklına bir şey gelmiyor mu Aliş?

— Geliyor ama içim götürmüyor.

— Nedir aklına gelen?

— Danayı satayım diyorum Muhtar Emmi?

Muhtar bir düşündü ve:

— İyi bulmuşsun, dedi. Neye için götürmüyor?

Ali ağlayacak gibi oldu:

— Ben ana baba yüzü görmedim, dedi. Sarıkız danaya, dana da anasına alışık. Onları göz göre nasıl ayırayım?

Muhtar epeyce üzüldü, sonra:

— Bana kulak ver Aliş dedi. Hayvanlar yavrularını büyütür, kendilerini kurtardıkları zaman zaten ayrılırlar. Hangi hayvanın yavrusu yanında ki? Bu yıl dananın parası sana bir göz ev yaptırır. Kıyıp dışarıya vermek istemiyorsan köyde kalsın.

Çok besili dana. Bir daha yıla o da yavru yapacak. Köyden kim olsa alır onu. Köyde pazar günü mezata koyalım, kim fazla verirse onun üstünde kalır.

Ali bu isteğe pek yanaşmadı ama, nasıl olsa iyice büyüyen hayvanı evinde barındıramayacaktı.

Nazlı da bu işi uygun buldu. İkisi bir olup danayı güzelce temizlediler. Yüzünü gözünü silip tırnaklarını da yağladılar. Boncuğunun, ipini yenilediler.

Aliş, Nazlı ile birlikte danayı bir güzel temizlediler.

Dananın satılacağını bütün köy duydu. Muhtar ona üç yüz lira değer biçmişti. Kim fazla verirse onun üstünde kalacak, ama parayı da peşin olarak verecekti.

O pazar köy alanı dolmuştu. Aliş'in güzel ve bakımlı danasını kimin alacağını merak ediyorlardı.

Köylüler sıradan çıkıp çıkıp dananın sırtını yokluyor, tüylerini okşuyor:

— Maşallah, diyorlardı. İyi bakılmış, aslan gibi olmuş. Allah nazardan saklasın.

Ali Usta gözlerini silen Aliş'e yan bakarak:

— Aliş'in gözbebeği, diyordu. Mal kendisini gösteriyor. Alan pişman olmaz. Muhtar emmi üç yüz kâğıt biçti buna. Bir yıl sonra kendisi gibi soylu yavru verir. Haydi, yok mu arttıran?

Kahveci:

— Üç yüz yirmi beşe ben alırım, dedi.

Arkadan bir ses yükseldi:

— Beş yüz.

Herkes dönüp baktı. Bu, çiftlik sahibiydi. Hayvan meraklısı bir adamdı.

Muhtar seslendi:

— Beş yüz yirmi beş.

Veysel Bey:

— Altı yüz.

Ortalıkta bir sessizlik oldu.

Muhtar düşünüyordu. Öğretmen onun kulağına iğildi:

— Arttır, korkma, dedi.

Muhtar titrek bir sesle:

— Altı yüz elli, dedi.

Veysel Bey elini kaldırdı:

— Yedi yüz elli.

Herkes sustu. Ali Usta çevresine bakınarak bağırdı.

— Yedi yüz elliye Veysel Bey'de. Yok mu arttıran. Sarı kızın yavrusu, İnci dana, gelinlik dana! Hay Allah bağışlasın, böyle dana görülmemiştir. Alana da satana da hayırlısı olsun, yok mu arttıran?

Muhtar elini kaldırdı:

— Sekiz yüz.

Veysel Bey:

— Sekiz yüz elli, dedi.

O zaman muhtar:

— Param olsa dokuz yüze çıkardım, dedi.

Veysel Bey:

— Bin, diye bağırdı.

O zaman meydanda bir uğultu koptu. Herkes Veysel Bey'i alkışladı. O ilerleyip dananın yularını Ali Usta'nın elinden aldı:

— Ben hayvandan anlarım, dedi. Bin lira çok değildir bu danaya. Anasını da bilirim.

Sonra Ali'nin omuzuna elini koydu:

— Haydi oğlum, dedi. Helallaş danayla. Alıp gidiyorum.

Aliş dananın boynuna sarıldı, ağlıyordu.

Köylüler Aliş'in çevresini almış:

— Mürüvvetini gördün, bayram etmen lazım. İçin çekerse çiftliğe gider, görürsün, ağlamayı bırak, diyorlardı.

Ali mahzun mahzun evinin yolunu tuttu.

O gece Sarıkız bir kaç nöbet böğürdü. Ali her defasında lambayı yakarak aralığa geçip hayvanı okşadı.

Kim bilir, gündüzleri köyün sürüsüyle kıra çıkan İnci gece olduğu için o da yerini yadırgayıp anasını aramış mıdır?

Ali epeyce üzüldü ama ertesi gün paraları kendisine teslim ettiği öğretmen gelmişti:

— Allah kavuştursun Ali, diyordu. Üzülme, çiftlik ormanın arkasında, Veysel Bey de iyi bir insan. Şimdi gel seninle şu yapılacak işleri bir tasarlıyalım. Bin lira para var, burada bununla çok iş görülür.

Kâğıt, kalem getirmişti. Ali'nin epeyce bahçesi vardı. Evin yanına düşen aralığı gözden geçirdiler. Öğretmen:

— Sana bir oda, bir mutfak, bir de banyo lâzım, dedi. Ahırı şu yana yaparız. Bir kısmına da tahıl koyarsın.

Aliş kızardı:

— Öğretmenim, bu kadar para ile bu yapılır mı?

— Yapılır, dedi öğretmen. Kireç, tuğla, kiremit, tahta köyden. Sakın kibir etme. İşi bana bırak.

Öğretmenin çizdiği plan üzerine önce çocuklar yapılacak yerin temelini kazmaya başladılar. Yirmi oğlan arı gibi çalışıyor, kazmayı, küreği birbirinin elinden kapıyorlardı.

Bir gün içinde temeller hazırlanmıştı.

Öte yandan çocuklar boş kaldıkları için beşer onar tuğla alıp getiriyorlardı.

Elinden iş gelen köylüler:

— İkişer gün çalışsak nemizden eksilir, diyorlardı.

Evlenenle ev yaptırına Allah yardım eder, derler. Aliş'in evi de hemen bir ay içinde tamamlandı. İç ve dış sıvalararı bile yapıldı. O zamana kadar Ali Usta da doğramaları hazırlamıştı.

Komşu ahırlarında misafir kalan Sarıkız'la Mercan yeni yerlerine yerleştiler. Epeyce büyük olan bu ahıra mutfaktan da bir kapı açılıyordu. Kış çok olduğu günlerde bahçeye çıkmadan hayvanlara bakmak, onları yemlemek kolay olacaktı.

Ev bitince konu komşu gelip gezdi. Hepsi de "Ev mubarekesi" diye güçlerinin yettiği bir hediye almışlardı. Aliş utana sıkıla onlara ayran ikram ediyor, yaşlılara kahve pişiriyordu.

Evin kapısından girince sağlı, sollu iki oda vardı. Bir tarafta banyo ile tahıl deposu, bir tarafta da mutfak bulunuyor, bu mutfaktan ahıra da geçiliyordu.

Bu beşik örtüsü damlı etrafı ağaçlıklı yeni ev, herkesin hoşuna gitti. Birçoklarına da evlerini onarmak için bir gayret gelmişti. Böyle birbirine yardım eden komşular olduktan sonra daracık yerlerde oturmanın mânâsı kalmamıştı.

Köyde evlerin onarımı bitip yazın da sonu geldiği sırada birgün arsasının duvarını artan tuğlalarla çevirmeye çalışan Aliş'e bir çocuk koşup gelmiş, bir haber vermişti:

— Aliş, Nazlı bağda düşmüş, ayağını burkmuş. Muhtar emmi senin Mercan'ı istiyor.

Aliş başı boş dolaşan öksüz sıpayı tutup yokuş aşağı Muhtarın bağına koşturdu.

Muhtarın bağı üzümlüktü. Yeni yetişen üzümlerden toplamak için karısını, kızını alıp bağa inmişti.

Aliş yanlarına vardığı zaman yere bir örtü serip Nazlı'yı üstüne oturttuklarını görmüştü. Muhtar:

— Aliş, dedi. Atına atlayan gitti. Köyde binek yok. Senin Mercan'la kızı eve kadar götürelim, diyorum.

Mercan epeyce büyümüştü ama inceydi. Daha iyice gelişmemişti. Okulda çocuklar sırtına bindikleri zaman huysuzlanır, onları üstünden atmak için art ayaklarıyla çifteler savururdu.

Nazlı'yı yerden kaldırdılar. Aliş örtüyü Mercan'ın sırtına serdi. Nazlı'yı muhtarla karısı kaldırıp öksüz sıpanın üstüne koydular. Nazlı canının yandığına bakmıyor:

— Yazık, yazık, daha küçümencik, diyordu.

Fakat Mercan çocuklara yaptığı huysuzluğu Nazlı'ya yapmadı. Kendisini tımar eden, yemleyen, günde bir iki nöbet okşayan Nazlı'nın hâlinden anlamış gibiydi. Aliş hayvanın yularından tutarak:

— Haydi Mercan, dedi. Yavaş yavaş yürü bakalım.

Mercan hiç duraklamadan Nazlı'yı yokuş yukarı evlerine kadar taşıdı. Ne huysuzlandı, ne de üstündekini atmaya savaştı.

Nazlı'yı kucakla eve soktular. Aliş koşup sağlık memuruna haber verdi. Nazlı'nın ayağının bileği burkulmuş, hemen şişmişti. Sağlık memuru muayene ederken inliyordu. Ama kırık olmadığı anlaşıldı. Yıkayıp, yağlayıp güzelce sardılar. Sağlık memuru:

— Bir hafta kadar ayağına basmasın, dedi. Ayağını uzatıp otursun. Yoksa başına iş açar, kız sakat kalır.

Nazlı o yıl dördü bitirip beşe geçmişti.

Aliş sabah akşam okul arkadaşını yoklamaya başladı. O sene o beş sınıflı okulu bitirmişti. Kasaba tam altı saat uzaktaydı. Oradaki ortaokula gitmesi mümkün değildi. Öğretmen:

— Aliş, dedi. Senin okuyup yazmaya hevesin çok. Burçak Okulu'nu birincilikle bitirdin. Ama köyün uzaklığı, yolsuzluk sana ortaokula gitmeye imkân vermiyor.

Aliş bir düşündü:

— Öğretmenim, dedi. ortaokulun kitaplarını alsam siz bana ders gösterirmisiniz?

Öğretmen:

— Olur ama, dedi. Biliyorsun ki bizim beş sınıfımız var. İki öğretmenle idare ediyoruz. Sen yeni gelen çocuklara bir şeyler öğretmeye çalışır, bana yardımcı olursun. İşine gelir mi?

Ali tabi hemen kabul etti. Zaten onun fazla işi yoktu. Okul yaşantısına alışmıştı. Kendisi nasıl öğrenmişse okula yeni yazılacak çocuklara o öğretmenlik yapabilirdi.

Sonbaharda köyde iş çok olurdu. Çocuklar da çalıştığı için Okul biraz geç açılırdı.

Öyle ya, tarlalar yeni ekime hazırlanacak, otlar çekilecek, çayır biçilecek, kozlar çırpılacak, unlar öğütülecek, kadınlar bulgur, tarhana, salça, pestil, pekmez gibi kışlık yiyecekleri hazırlayacak, bunlar güneşte kurutulurken en küçük çocuklar tavuklara, kuşlara karşı örtülere serilen yiyecekleri bekliyecekti.

Öte yandan kış için ormandan odun kesmek de lazımdı. Aliş ortaokula heveslenirken kışı da düşünmek zorundaydı. Birgün öksüz sıpayı alarak Ali Usta'nın dükkânına gitti:

— Ustam, dedi. Sen hele bir Mercan'ı yokla. Bakalım yüke dayanacak kadar oldu mu?

Ali Usta Mercan'ın beline abandı. Mercan çökeceğine direniyordu. Ali Usta:

— Fıstık gibi olmuş, dedi. Bu kadar beslensem ben de yüke gelirdim. Azdan başlayıp yük vurabilirsin Aliş.

— Sırtı yara olmaz mı?

Ali Usta:

— Korkma, dedi. O çiftlikteki ırgat daha bahardan önce vurdu semeri. Ama altına çul koymadığı gibi semer de büyük gelmiş. Ben ona göre bir semer uydururum. Tam beline oturur, hiç zorluk vermez.

Ali Usta Mercan'ı ölçüp biçti ve:

— Eee, Aliş, dedi. Odun mu çekeceksin?

— Hayır, dedi Aliş. Ama biliyorsun ki her evde ancak bir eşek, yahut da binek atı var. Ama Muhtar emminin hiç bineği yok. Bildiğin gibi Nazlı ayağını burktu. Üstüne basamıyor. Sağlık memuru daha bir hafta ayağına yüklenmemesini söyledi.

Ali Usta:

— Ha, anladım, dedi. Sen kızı bindireceksin.

Ali utandı:

— Mercan'a çok emek verdi, dedi. Kız evde kapalı çok sıkılıyor. Herkes bağa gidiyor, o evde yalnız kalıyor.

— Muhtar ne diyor?

— Bana kendisi söyledi. Şuna bir semer uydur da kızı bağa kadar götürsün, dedi.

— Öyleyse semeri sonraya bırakalım da şimdi eğer hazırlayalım. Sen yarın erkenden getir bana bu eşşoğlunu.

Ali teşekkür etti. Ertesi sabah erkenden Mercan'ı Ali Usta'ya götürdü. Ali Usta biraz uğraştı. Elinde bulunan bir eğeri düzeltmiş, güzel bir palan, bir de eğerin altı için çul uydurmuştu. Doğrusu sırtına konan bu eşya Mercan'ı biraz sinirlendirmişti ama yakışmıştı da.

Ali Usta onun yüzünü gözünü okşayıp yeni bir yuları başına uydurup püsküllerini da takınca:

— Haydi, bin bakalım Aliş, dedi.

Aliş içini çekti:

— Kıyamıyorum, dedi.

— Sen bin. Köyde yiyen, içen herkes bir iş görür, Sütle beslediğin bu eşşoğlunu ömrünün sonuna kadar çalıştırmayacak mısın? Korkarım bu gidişle yiyip içip kudurur.

— Sahi mi söylüyorsun Ali Usta?

— Yalanım yok. Çalışmayan hayvanlar azarlar. Isırmaya, saldırmaya başlarlar, çekip vurmaktan başka çare kalmaz.

Ali çekine çekine öksüz sıpaya bindi. Takımları topladı.

— Eeee, Ali Usta dedi. Borcum ne kadar?

Ali usta güldü:

— Başkası olsa en az yüz kâğıdını alırım ama sana gelince parasız.

— Ama hakkın kalır.

— Hakkım helâl olsun, bakarsın ihtiyarlarım, o zaman beni de taşır.

Ali, muhtarın evine gitti. Muhtar epeyce kızmıştı ama eğeri görünce kızgınlığı geçti:

— Güzel olmuş, dedi. Sen ne yapacaksın bugün?

— Himmet Ağa'nın incirleri toplanacak. Beni o çağırdı.

— Ne verecek gündeliğe?

— Ben ondan para alamam Muhtar Emmi. Ev yapılırken tuğlayı o verdi. Para da almadı.

— Sen iyilik bilir bir evlatsın Aliş. İsterdim ki senin gibi bir erkek evladım olsun.

— Ben bu köyün yetimiyim Muhtar Emmi? Kendimi bildim bileli anam, babam yok. Senin de oğlunum.

Aliş köyden yalnız bir defa ayrılmıştı. O da daha sekiz yaşındayken babasının evinde tek başına oturan çocuğa muhtar acımış, bayramda önce onu atının ardına bindirerek:

— Beni sıkı tut, düşmeyesin, demişti.

Kasabaya kadar o uzun yolu böyle gitmişler. Muhtar kasabada köyün işlerini görmüş, dönüşte de Ali'ye bir kat elbise ile bir çift ayakkabı almıştı.

O günden sonra Aliş bir daha köyden ayrılmamıştı. Yol, iz bilmezdi. Ama her güz köydeki mahsulü satmak için Burçak Köyü'nden beş on kişi bir olur, satılık mallarını, hayvanlara yükler, kasabaya kadar gider, belli yerlere mallarını satar, dönüşte de köyde eksik olan şeyleri alırlardı.

Ali o güzün on üçü bitirmiş, on dördüne basmış, bayağı bir delikanlı olmuştu. Arkasındaki uydurma elbise iyice kısıl-

dığından onu da yenilemeye ihtiyacı vardı. Sonra öğretmenin yazdığı kitapları alacaktı.

Bu yüzden önceden sözleşildiği gibi bir sabah gün ışırken, herkes satılacak mallarını hayvanlara vurdular. Muhtar başta olmak üzere kasabanın yolunu tuttular.

Aliş Mercan'a eğer vurmuş, köyde yaptırdığı cevizli sucukları satmak için hazırlatmıştı.

Yolda Muhtar birkaç kez:

— Ali, oğlum, neye binmiyorsun eşeğe? diye sordu.

Ali kızardı:

— Hem kırk kilo yük, hem de ben.. Günah değil mi?

Muhtar:

— Canına yazık, dedi. Eşşek bu, ne kadar yük vursan gık demez. Yüz kilo da taşır, yüz elli de.

— Yorulunca binerim Muhtar Emmi!..

Ali bütün yol boyunca Mercan'a binmedi. Kasabaya varınca şaşırıp kaldı. Orada dört, beş katlı evler, geniş yollar, bayrak çekilmiş hükümet daireleri, askerlik şubesi, bir de koca orta okul vardı.

Hele çarşıda insan kendisini kaybediyordu. O gün kasabanın pazarıydı. Yakın kasaba ve köylerden gelen çok olmuştu. Muhtarın peşini bırakmayan Aliş cevizli sucuklarını altı liradan sattı, yağlar da hemen kapışıldı. Eline üç yüz kırk lira geçmişti.

Kırk lirayı kitaplara, on lirayı defterle kaleme verdi. İkiyüz liraya da bir pantalonla bir ceket uydurdu. Köy işi bir de ayakkabı aldı. Paranın hepsini harcamıştı. Daha koynunda, dananın satışından kalan para vardı. Ama onu harcamak istememiş, gömleğinin altına saklamıştı.

Köyde birkaç kişide saat vardı. Oda bir saat almaya özeniyordu. Ama iyi bir saat için dört yüz lira istemişler, Aliş parasız kalmamak için şimdilik saat almayı bir yana bırakmıştı.

O gece kasabadaki handa kaldılar. Ertesi gün sabahleyin yola çıkmaya hazırlandılar.

Neşe ile başlayan bu yolculuğun çok sıkıntılı ve acılı biteceğini kimse kestiremezdi.

Şimdi yükleri öyle patates, soğan, buğday, yağ, peynir değildi. Kahve, şeker, kibrit, tuz gibi lüzumlu şeyleri almışlardı. Sonra da kızların, kadınların ısmarladığı giyecek eşyası alınmıştı. Bunlar çok az yük tuttuğu için hayvanlar da rahatlamıştı.

Yarı yolda bir boğaz vardı. Orada yolcular mola veriyordu. Daha sonra yol, alan açıktı. Ne ağaç var gölge edecek, ne su var içecek. Buraya varınca yolcular iyice dinleniyor, sonra sularını tazeleyip, hayvanlarını yemleyip, sulayıp yola çıkıyorlardı.

Boğazdaki pınarın başına yeni varmışlar, hayvanları kendi başlarına bırakmışlardı ki elleri mavzerle ikişer kişi yolun önünden ve ardından baskın yaptılar.

Herkes neye uğradığını şaşırmıştı. Kötü kötü bakan:

— Davranamı vururuz, diyenlerin karşısında ellerini havaya kaldırmışlardı.

*
* *

Aliş gözlerini bilmediği bir yerde açmıştı. Beyaz örtülerin üstünde, aydınlık bir odada yatıyordu.

Başı, gözü, bir kolu sarılıydı. Beyaz boyalı demir karyolanın yanında gençten bir kız bir sandalyede oturuyordu.

Ali davranmak istedi. Başında beyaz bir başlığı, sırtında beyaz bir göğüslüğü olan kız:

— Korkma kardeşim, dedi.

Ali başını yastığa bıraktı. Yavaş yavaş aklı başına geldi. hatırlamaya başladı.

Davrananı vururuz!...

Pınar başında muhtarın, öteki köylülerin nasıl yalvardıklarını ve hayvanların birbirine bağlanarak nasıl götürüldüğünü, sonra Mercan'ı çeken bir adamın, karşı durduğu için kendisine nasıl kıyasıya vurup yere sererek tekmelediğini bir daha yaşadı.

Mercan ne olmuştu? Muhtar Emmi ile Burçak köylülerden birlikte gelen yoldaşlar ne olmuştu?

Aliş yediği tekmelerin acısını yeniden duydu:

— Ben neredeyim? diye söylendi.

Hastabakıcı kız:

— Burası hastahane kardeşim, dedi. Hiç korkma, ağır bir yaran yok. Şimdi doktorla komiser gelecek. Onlara olanları anlatırsın.

Kapıyı açıp dışarıya seslendi:

— Doktor Bey, hasta kendisine geldi.

Kapının yanına çekildi. Kapıdan içeriye gözlüklü bir doktor, arkasından kasketini elinde tutan bir komiser girdi.

Doktor gülerek:

— İyisin ya delikanlı? dedi.

Ali şaşkınlıkla sordu:

— Ben iyiyim efendim, siz nasılsınız?

Doktor gülmeye başladı:

— Senin iyileştiğini görünce ben de iyi oldum. Çokluk bir ağrın var mı?

— Yok efendim, biraz başım bulanık. Şu omuzum da ağrıyor.

— Bunlar ufak şeyler oğlum. Sen şimdi aklını iyice topla, komiser beyin sorduklarına karşılık ver.

— İnsan büyüğüne karşılık verir mi?

Doktor yeniden güldü ve Aliş'in sağlam elinin üstüne elini koydu:

— Bak oğlum, dedi. Burçak köylülerini soyan haydutları yakalamak istiyoruz. Sen komiser beyin sorduklarına karşılık ver.

Aliş:

— İfademi mi alacak? dedi.

— Evet.

Komiser dışarıya seslendi. Bir emniyet memuru içeriye girdi. Hepsi bir sandalyeye oturdular. Komiser sormaya başladı. Aliş de cevap verdi:

— Adın ne senin?

— Mehmet Ali?

— Soyadın?

— Rahmetli babamın soyadı Temiz'miş. Ama bana Burçak köyünde Yetim Ali derlerdi.

— Bu soygun nasıl oldu? Sen gördüklerini anlat.

— Biz köyce mal satmaya gittik. Kasabada malımızı sattık, gece handa kaldık. Sabah olunca yola çıktık. Pınar başına vardık. Daha hayvanların başına yem torbalarını takmamıştık ki dört kişi ortaya çıktı. İkisi ardımızda, iki önümüzde durdu. Mavzerleri bize çevirdiler. Karşı duranı vuracaklardı. Herkes elini havaya kaldırdı. Ben de kaldırdım.

— Bu haydutlarda av tüfeği mi vardı, mavzer mi?

— Ben karşımdaki iki kişide mavzer gördüm.

— Sen mavzerin ne olduğunu bilirmisin?

— Bilirim. Bizim Ali Usta'nın dükkânında bozuk bir mavzer var.

— Peki seni neye dövdüler?

— Benim öksüz sıpayı aldılar.

— Öksüz sıpa nedir?

— Benim sıpam. Ben onu inek sütüyle büyüttüm. Kardeşim gibi severdim. Herkes gibi benimde ceplerimi aradılar, işlerine gelen ne varsa aldılar. Sıpayı da almaya savaşınca dikeldim. "Ağa sıpamı alma, kulun olayım?" dedim. Benimde ellerimi

bağlamışlardı. Adam yüzüme bir tokat indirdi. Canım burnumdan geldi. Ben de ona bir tekme vurdum. Sonra başıma üşüştüler, dipçikle kafama omuz başlarıma vurdular. Ben debeleniyordum. Sonra ne olduğunu bilmiyorum.

— Herkesi soydular mı?

— Ceketlerini, pantolonlarını bile aldılar. Sonra ellerini, ayakların bağlayıp sıra sıra yatırdılar.

— Senin elbiselerini neden almadılar?

— Onların hepsi büyük adamdı. Benim urbalarım onlara uymaz. Sonra çok eskiydi benimkiler. Ama yeni aldığım urbayla kunduralar Mercan'ın sırtındaydı.

— Mercan kim?

— Benim öksüz sıpanın adı Mercan'dır.

Aliş'in söylediklerini emniyet memuru çabuk çabuk yazıyordu. Sorgu bittikten sonra Komiser yeniden sordu:

— Bu soyguncuların arasında sizin köydekilere benzeyen biri var mı?

— Bizim köyde öyle kötü adam yoktur.

— Bak oğlum, sen akıllı bir çocuksun, kasabada kaldığınız kadar senin gözüne çarpan bir şey olmadı mı? Meselâ kasabada gördüğün adamlardan birini soygunculara benzetebilir misin?

Ali düşündü ve:

— Ben günaha girmekten korkarım, dedi.

— Demek kimseden şüphen yok.

— Yok, ne bileyim!

— Pekâlâ, senden de bir şey anlıyamadık. Bu iş bizi epeyce uğraştıracak. Senin kaç paranı aldılar?

— On lira kadar bir param kalmıştı cebimde. Onu aldılar. Gömleğimin altında daha param vardı, ama beni soymadıkları için görmediler.

Komiser ayağa kalkmıştı. Emniyet memuruna işaret etti. Aliye selam verdiler, gidiyorlardı. Ali seslendi:

— Komiser Bey! dedi.

Komiser döndü:

— Söyliyeceğin bir şey mi var? dedi.

— Evet.

— Ne söyliyeceksin?

— Bana ilk vuran adamın elinde iki parmağı yoktu.

Komiser hafifçe kızardı. Aliye yaklaştı:

— Hangi elinde? dedi.

— Sağ elinde Komiser Bey?

— İyi düşün, yanlış olmasın?

— İyi biliyorum. Karşımda mavzeri tutuyordu. Ama tetikte olan yüzük parmağı idi. İşaret parmağı ile orta parmağı yarı yerlerinden kopmuştu.

— Bu kadar incesine nasıl dikkat ettin.

— Ben bu eli handa yemek yerken masalara hizmet eden bir adamda görmüştüm. Su istediğim zaman bana bardakla su verdi. O zaman iki parmağının olmadığını gördüm. Acıdımdı ona.

Komiser, doktor, emniyet memuru birbirlerine baktılar. Komiser:

— Sağ elinin iki parmağı, öyle mi? dedi. Küçük parmağı, bir de yüzük parmağı.

Ali doğruladı:

— Öyle değil komiser bey, orta parmağı ile tetik çeken parmak. Yüzüme vururken de eline baktım. Yine o eldi.

— Bu adamı görsen tanır mısın?

Ali başını salladı:

— Korkuyla iyi bakamadım, dedi. Ama bana vurmadan önce "İtin encüğü" diye bağırmıştı. Yüzü tam da güneşteydi. Ağzını açınca ağzında bir şey parladı. Şimdi düşünüyorum, bu altın diş olmalı. Muhtar Emmi'de de var bir tane.

— Sakın o adam muhtar olmasın?

— Muhtar Emmi sucuk gibi bağlanmış, yerde yatıyordu. Ben haydut olurum, o olamaz. Bizim köyün başıdır.

— Peki Ali, senin verdiğin bu bilgilerle şu soyguncuları ele geçirirsek ihbarcıya vereceğimiz beş bin lirayı sana veririz.

— İhbarcı da kim?

— Köylere ilan verdik, ne zamandan beri soygunculuk yapan bir çete var. Bunların kim olduğunu bilip haber verene vilayet beş bin lira adadı.

— Bana paranın lüzumu yok Komiser Bey, benim öksüz sıpamı bulursanız kurban olurum size.

— İnşallah Ali, inşallah.

Komiser emniyet memuru ile çıktı. Doktor, Ali'nin ateşine baktı ve:

— Ablan sana yiyecek bir şeyler getirsin, dedi. İki gün içinde kalkarsın.

Ali'ye kalsa hemen kalkar, köyün yolunu tutardı. Soyulan köylüleri, muhtarı düşünüyor, arada bir Nazlı da aklına geliyor:

— Kız bayağı üzülmüştür, diyordu.

Yemekten sonra hastabakıcıya sordu:

— Abla, beni buraya kim getirdi?

— Jandarmalar, dedi kız.

— Nerde bulmuşlar beni?

— Köylüler uğraşa uğraşa ellerini ayaklarını çözmüşler. Yol üstündeki jandarma karakoluna kadar ikisi gitmiş. Hepsinin

elbiselerini aldıkları için utanıyorlarmış. Onlara birer kaput vermişler, köye yollamışlar. Seni de orada öldü sanıp haber vermişler. Jandarmalar bakmışlar ki sen yaşıyorsun, hemen alıp buraya getirmişler.

Ali sordu:

— Ben şimdi nasıl gideceğim köye? Yol bilmem, iz bilmem.

— Sen daha bir kaç gün burada kalacaksın. O zamana kadar da bir çare bulunur. Sen iyileşmeye bak.

Aliş bir gün daha yattı. Fakat ertesi gün hastahaneye birçok hasta gelmişti. Aliş'in yattığı odayı başka hastalara verdiler. Komiser gelip onu hastahaneden almış. Karakola götürmüş:

— Bir kaç gün burada kalacaksın, demişti. Her sabah hastahaneye pansumana gideceksin. Önce yanına birini katayım da kendine elbise al. Sonra inşallah adanan mükâfatı alırsın.

Alinin başı sarılıydı daha. Bunun için aldığı kasketi başına koyamıyor, elinde taşıyordu. Dükkâncı onun daha iki gün önce elbise aldığını hatırlayıp sormuş:

— Yoksa sen de mi soyuldun? demişti.

Ali bir ceket, bir pantolon, bir de gömlek aldı. Ayakkabılarını da yenileyince elinde ancak beş on lira kaldı.

Ama karakolda ona üç öğün yemek veriyorlardı. Karakol pek telaşlıydı. Bir defasında onu da komiserin odasına almışlardı.

Çok iyi giyinmiş, herkesin hatırını saydığı bir adam da Ali'nin yeniden anlattıklarını hiç kesmeden dinlemişti.

Aliş köyünü, köylüleri, öğretmeni merak ediyordu. Gitmek istedi ama Komiser:

— Yarın şehirde panayır var, dedi. Oraya beraber gideceğiz. Doktor sargıları açıp başına bant yapıştıracak. Kasketini giyebilirsin. Panayırda belki çalınan hayvanlardan birine rastlarız. Sen tanır mısın bunları?

Aliş:

— Tanırım, dedi. Ali Usta onların nallarken ben çoğu zaman ayaklarını tutardım. Zaten bizde binek atı çokluk yoktur.

Ertesi gün Ali'nin sargıları çıktı. Bir kaşının üstünde az bir yara kalmıştı. Oraya bant yapıştırdılar. Sol kolu hâlâ ağrıyordu.

Komiser, şehirliler gibi giyinmişti. Şehre bir jiple gittiler. Aliş ilk defa jipe biniyordu. Köye hiç böyle araba gelmezdi. Ama işte onların harman makinesi vardı.

Jip çok hızlı gidiyordu. Öğleye doğru koca şehre vardılar.

Aliş yüksek yapılara, minarelere, Ulu camiye, lise binasına hayran olmuştu.

Pazar yerine geldiler. Burada insanlar omuz omuza kaynaşıyordu. Satılan bir atın, bir katırın çevresine alıcılar birikiyor sesler hep birbirine karışıyor, tellâllar bağırıyor, kollarıyla işaretler vererek nerede hangi hayvan satıldığını bildiriyordu.

Aliş at pazarını boydan boya dolaştı. Öksüz sıpaya rastlamadı. Tam bir kahveye girip dinlenecekleri sırada birden durdu ve komisere:

— Rahmi Ağabey, dedi. Bak bak, şu aygırı görüyor musun?

Eliyle işaret etti. Komiser:

— Şu bakla kırı hayvan mı? dedi.

— Evet, o işte.

— Peki bize ne bundan?

— Bu Veysel Bey'in binek aygırıdır.

— Veysel Bey de kim?

— Bize komşu çiftliğin sahibi. Çok zengin adam.

— Peki ne demek istiyorsun?

— O bu aygırı çok severdi. Bütün çiftlikteki tayların babası bu bakla kırı aygırmış.

— Dur bakalım, sokulalım da kulak verelim.

Aliş'le komiser hayvanı seyrederlerken alıcılardan biri:

— Bunun başı çok sert, huysuz bir hayvan, dedi.

Aygırı yularından sımsıkı tutan köylü kılıklı biri:

— Sen ona bakma, dedi. Çok cins hayvandır. Öyle yolludur ki yel gibi gider. Çok cinstir. Ben bunu Malkara'dan getirdim. Amcamın hediyesi, işte kafa kâğıdı burada.

Aliş biraz eğilmişti. Aygır şiddetle kişnedi. Atı satan adam:

— Çocuk, açık dur hele, dedi. Başıma iş çıkartma. Ayak altında ne dolaşırsın.

Aliş yavaşça:

— Rahmi Ağabey, dedi. Hiç kuşkun olmasın bu Veysel Bey'in aygırı. Onu muhakkak çalmışlardır. Tırnağında damga var. Çiftliğin bütün hayvanlarında böyle damga vardır.

Komiser:

— Yavaş konuş, dedi. İşi bana bırak.

Satıcının elinde tuttuğu kâğıda baktı. Bu belli belirsiz yazılmış, hırpalanmış bir kâğıttı. Kâğıdı iyice inceledi. Satıcı kuşkulanmıştı:

— Ne karıştırıp duruyorsun efendi, dedi. Bizim köyün muhtarından alınmış kâğıt işte. Sana ne oluyor?

Komiser yumuşaklıkla:

— Benim de böyle güzel bir hayvana ihtiyacım var, dedi. Bu damızlık bir hayvana benzer. Tonu da çok güzel. Ne istiyorsun?

Satıcı gevşedi ve:

— İhtiyacım olmasa satmazdım, dedi. Beş bin istiyorum. Ama meraklısı buna on bin de verir.

— Demek Malkara'dan getirdin?

— Evet. Ben Malkaralıyım.

— Bin bakalım şu hayvana. Gidişini bir göreyim.

Adam birden şaşaladı. Hayvanın ağzına dişindirik vurmuştu.

— Alan kalabalık, dedi. Hayvan biraz dikbaşlıdır. Bir kaza çıkmasın.

Komiser:

— Hayvan aksıyor mu, iyi gem tutuyor mu, görmeden alınır mı? dedi.

Satıcı:

— Mal meydanda, dedi. Alacaklı çok.

— Kuduz mu bu hayvan? Neye öyle çenesini bağladın?

— Kalabalıktan ürker, bir kaza yapar.

— At binicisini bilir, dedi Komiser. Hiç mi hayvan görmedik?

— Haydi, çekil karşımdan be adam. Bana akıl mı öğreteceksin!

Sesler yükselince çarşı bekçisi koşup gelmişti. Adam aygırı götürmek, oradan uzaklaşmak istiyordu. Komiser kendisini bekçiye tanıttı:

— Şu adam kimin nesi, bir bakıver? dedi.

Bekçi adamın yanına koştu. Omuzundan tuttu:

— Ver şu hayvanın kâğıdını, dedi.

Adam koynundan kâğıdı çıkarttı. Bekçi de inceledi ve:

— Sen de kafa kâğıdını göster, dedi.

Adam dikleşmeye başladı. Bekçi ile itişip kakışırken hayvan başını kasmış elinden kurtulmuştu.

At pazarında kalabalık çil yavrusu gibi dağıldı. Başı boş kalan hayvan şahlanarak ön ayaklarını havada sallıyor, dönüp duruyordu.

Bekçi:

— Tut şu hayvanı, diye bağırdı.

Adam hayvana yaklaşmak istedi. Fakat aygır yine kişnedi, şahlandı, adam geriye kaçtı. İşte bu sırada herkes bağırdı. On üç, on dört yaşlarında bir çocuk aygırın önüne doğru koşmuş:

— Şahin, şahin! diye bağırmıştı.

Aygır durakladı, şiddetle soluyordu. Ağzı burnu köpürmüştü. Ama çocuk yularına yapışınca durdu.

Aliş onun başını okşuyor:

— Şahin, aslanım, yiğit Şahin, diyordu.

Aliş, aygırın başını okşuyor. "Şahin, aslanım, yiğit Şahin!" diyordu.

Hayvanın karnı körük gibi şişip inerken Aliş cebinden çakısını çıkartıp dişindiriği kesti. Hayvanın ağzı kanıyordu. Ama dudaklarını oynatıyor, acıyan dilini, etlerini kımıldatıyordu.

Bu olanlar herkesi şaşırtmıştı. Satıcı sapsarı kesilmiş, dişlerini sıkıyordu.

Aliş kalabalığa dönerek:

— Bu hayvanı Veysel Bey'den çalmışlar, dedi. Bu çiftlik sahibinin aygırıdır. Tırnaklarından damga vardır. V damgası. Veysel Bey, Burçak Köyü'ne bu aygırla gelirdi. Bütün Burçak köyü bilir bu hayvanı. Çiftlikte telefon vardır, sorup öğrenmeden bu hayvanı bu adama vermeyin.

Adam ilerlemek istedi. Fakat aygır hemen ona ardını çevirip iki çifte savurdu. O zaman Rahmi Bey:

— Bekçi, çek karakola, dedi. Bu adamı da kaçırma!

Fakat adam birden silkindi, bekçinin yanından fırladığı gibi insanların, hayvanların arasından kaybolup gitti.

Atın çalınmış olduğu belliydi. Bekçi de işi anlamıştı. Karakola giderlerken atın yularını Aliş tutuyor, hayvan kuzu gibi arkasından geliyordu. Aliş bir bakkalın önünden geçerken para uzatıp bir avuç kesme şeker aldı, iki tanesini aygıra verdi.

Karakolda ahali birikmişti. Oranın komiseri Veysel Bey'in çiftliğini aradı. Nihayet telefon bulundu. Veysel Bey:

— Şahin mi? diyordu. Şahin kayıp. Çalınmış olacak. Ben kimseye satmadım. Dünden beri aratıyorum.

Hayvanı o gece karakolun garajında bir yere bağladılar. Yanına kimseyi sokmadığı için bir iki defa Aliş'i çağırıp hayvana yem ve su verdirdiler. Alişl ie Rahmi Bey o gece şehrin karakolunda misafir oldular.

Çalınan bir hayvan yakalanmıştı. Ama ya onu çalan?

Bunu konuşurlarken Alan bekçisi cebinden bir nüfus cüzdanı çıkartıp:

— İşte, o da burada! dedi.

Rahmi Bey'den önce şehrin emniyet müdürü bekçinin elinde kalan nüfus kâğıdını aldı, okudu:

— Hüseyin Uysal. Kerim oğullarından, dokuz yüz otuz doğumlu. Karabaş Köyü. Bir de resmi var. Askerliğini yapmış. Nerede bu Karabaş Köyü?

Komiser Rahmi:

— Bizim Alanlı Nahiyesinde böyle bir köy vardır, dedi.

Emniyet müdürü:

— Öyleyse iş sizde dedi. Zaten adamı tanıyorsunuz. Yanınıza iki de jandarma alırsınız. Yarın bu işe bakın. Bize de haber verin.

Komiser:

— Başüstüne, dedi. Yalnız Veysel Bey'i beklemiyelim mi?

— Veysel Bey doğru buraya gelir. Bari siz vakit kaybetmeyiniz.

Aliş rahat bir yatakta yatmıştı o gece. Biraz ötede Rahmi Bey uyuyor, nöbetten gelen memurlar gürültü etmeden yatıyorlardı.

Sabahleyin güzel bir kahvaltı ettiler. Jipe atlayıp kasabanın yolunu tuttular. Rahmi Bey Aliş'in pansumanı yüzünden biraz geç kaldı. Hastahanede pansuman yapıldı. Yara hemen hemen kapanmıştı. Kolundaki ağrıya gelince doktor onun bir iki haftada geçeceğini söylüyordu.

Rahmi Bey:

— Bir yemek yiyelim de öyle çıkalım, dedi.

Kasabadaki hanın aşçı dükkânına girdiler. Daha girer girmez Aliş:

— Rahmi Ağabey, dedi. O burada işte.

— Kim burada?

— Parmaksız adam.

— Hele dur bakalım, belli etme.

Bir masaya oturdular. Aşçı dükkânının sahibi:

— Dursun, diye bağırdı. Beylere baksana.

— Şimdi patron, şimdi.

Fakat belki yarım saat geçti, gelen giden yok.

Komiser masadan seslendi:

— Bize bakan yok mu?

Bir tezgâhın arkasından yemek veren aşçı:

— Selim, diye bağırdı. Nerede bu Dursun.

Genç bir garson koşarak geldi:

— Ben bakayım Patron, dedi. Onun yine karnının ağrısı tuttu.

Bu genç garson yemek verirken Rahmi Bey:

— Demek sık sık karnı ağrıyor, dedi.

Garson terbiyeli terbiyeli:

— Her zaman değil dedi. Haftada bir iki defa karnı ağrıyor. Dört beş gün evvel yine böyle oldu.

— Nerede yatıp kalkar bu Dursun?

— Hanın alt katındaki odamızda. Patron da orada yatar. Hem hana bakıyor, hem de bu dükkâna, işimiz biraz ağır.

Aşçı uzaktan seslendi:

— Selim, ver şu yemekleri, gevezeliği bırak.

Rahmi Bey ısmarladığı yemekleri Aliş'le beraber yedi. Sonra ellerini yıkamak için ocaklığın yanındaki aralığa girdi.

Aşçı onu sivil elbisesiyle uzaktan tanımamıştı. Ama yakından görünce şaşaladı.

— Kusura bakma Komiser Bey, dedi. Bu herifler çalışmıyor.

Komiser yavaşça sordu:

— Bir tahkikat üstündeyim de onun için soruyorum. Bu Dursun nerelidir?

Aşçı hemen:

— Karabaş Köyü'nden, dedi. Neye sordunuz?

— Sık sık karnı ağrıyormuş da.

— Ha, öyle oldu hafta içinde. Sabah kahvaltısını verdik. Karnının ağrıdığını söyledi. Merak ettim, odaya girdim, baktım yok. Akşama doğru geldi. Bir hemşerisinin yanında kalmış. Pek bitkin görünüyordu.

— Nasıl bir adamdır bu?

— Karnı ağrımazsa iyi çalışır. Bir suçunu işitmedim.

— Peki iki parmağı kesikmiş onun!

— Öyledir, dedi Ahçı. Bir kazaya uğramış. Ama iki parmağının olmayışı iş yapmasına engel değil.

Komiser masaya döndü. Oturdu:

— Şimdilik işi bırakalım da şu parmaksıza bakalım, dedi. Seni muhakkak tanımıştır. Beni de tanımış olacak ki kaçıp gitti.

Biraz beklediler. Müşteriler karınlarını doyurup gittiler. O zaman Rahmi Bey:

— Şaban Usta, dedi. Beni şu Dursun'un yanına götür.

Aşçı biraz telaşlandı:

— Yoksa bir şeyden mi şüpheleniyorsunuz Rahmi Bey? dedi. Vallahi ben işimle gücümle uğraşıyorum. Dursun'u pek tanımam, geldi, benden iş istedi. O sırada adama ihtiyacım vardı. Aldım yanıma. Bir kusurunu görmedim. Yalnız ara sıra karnı ağrıyor işte.

Rahmi Bey:

— Sana göre bir şey yok Şaban Usta, dedi. Bir defa kendisini göreyim, şüphe kalmasın.

Hana girdiler. Alt katta büyükçe bir odada Şaban Usta ile iki garson yatıyormuş. Ama Dursun ortada yoktu. Yalnız cekedi duvarda asılıydı.

— Bir yere gitmiş olmalı, dedi Şaban usta.

Rahmi Bey bir şey söylemeden üç karyolanın yanlarında duran tahta dolaplara baktı. Bunların yalnız birisi kilitliydi. Rahmi Bey:

— Bu Dursun'un dolabı mı? diye sordu.

— Evet.

— Şunu açamaz mıyız?

— Açması kolay ama, sonra bizi hırsız tutar!

— Ben kasabanın emniyet amiriyim Şaban Usta.

— Doğru, kusura bakmayın.

Dursunun yatağının altını karıştırdı, sonra ceketinin cebine baktı. Orada anahtarı bularak dolabı açtı. Bu dolabın içinde kirli çoraplar, bir iki kirli gömlek vardı. Ama Şaban Usta kirli çorapları çektiği zaman bir çorabın içinde katı katı bir şeyler bulunduğunu gördü.

Rahmi Bey bir şeyi gözden kaçırmıyordu.

— Neymiş onlar? diye sordu.

Şaban Usta çorabın ucundan tutup yatağa silkeledi. Yatağın üstüne üç tane saat düştü. Birisinin gümüş kösteği vardı.

Aliş bu saati görünce:

— Muhtar Emmi'nin saati, diye bağırdı. İnanmazsanız bakınız. Zenit saatidir. Köstediğinde bir de gümüş eski beş kuruşluk olacak.

Şaban'ın elleri titremeye başlamıştı.

Rahmi Bey:

— Şaban Usta, dedi. Ne alıyor bu senin garson.

Aşçı kıpkırmızı oldu:

— Vallah billah benim bir şeyden haberim yok, dedi. Ben iki yüz elli kâğıt aylık veriyorum Dursun'a. Yemesi, içmesi, yatak yeri benden.

— Telaş etme, ben seni iyi tanırım. Karıştır bakalım, daha bir şeyler çıkacak mı?

Şaban Usta titreyen elleriyle gömlekleri çıkardı. Bunlardan birinin içinden bir gümüş çekecek, bir de üç ağızlı çakı çıktı. O zaman Aliş:

— Himmet Ağa'nın çakısı, dedi. İnanmazsanız bakın, bir tarafında teneke açacağı, bir tarafında tornavidası, şişe mantarı çekmek için burgulu bir ağzı, bir de cam keskisi vardır.

Komiser:

— Güzel, dedi. Bak bakalım Şaban Usta, bu akıllı çocuğun dedikleri var mı bu çakıda.

Şaban Usta titreyen elleriyle çakının ağızlarını açtı. Hepsi tamamdı. Rahmi Bey:

— Bu kundura çekeceği kimin Aliş? diye sordu.

Aliş çekeceğe iyice baktı:

— Bilmiyorum, dedi. Bunu hiç görmedim.

Rahmi Bey:

— Görmediğine iyi ettin, dedi. Demek bu da öteki soygundan kalma. Şimdi gidelim.

Odadan çıktılar. Komiser kapıyı kilitletti. Anahtarı yanına aldı. Karakola gittiler. Komiser Jandarma kumandanına telefonla işi anlattı. Yüzbaşı hemen bir takım Jandarma yollayıp aranılanları buldurmaya çalışacaktı.

Bir bekçi ile bir polis de Dursun'u beklemek için hana yollandı. Arası yarım saat geçmeden Dursun'u getirdiler.

İki saat bekledikten sonra Kasabanın sorgu yargıcının karşısına çıkıldı.

Komiser, yargıca işi anlatmıştı. Yargıç:

— Dursun, diye bağırdı. Bekçi ile memur seni karakola davet ettikleri zaman direndin, sonra da kaçmaya çalıştın, öyle mi?

Dursun pişkin pişkin:

— Birden şaşırdım, dedi. Kim olsa durup dururken karakola çağırılsa korkar.

— Namuslu adam kimseden korkmaz Dursun. Bu soygun, işlerini kimlerle yaptığını burada anlat.

Dursun başını salladı:

— Benim soygundan, haberim yok. Ben namuslu adamım.

— Çok güzel. Peki kirli çoraplarının içine bu saatleri neye saklıyorsun? Kimin bunlar?

— Benim saatlerim.

— Sen saatçi misin?

— Saat tamirinden anlarım da, onun için almıştım. Tamir edeceğim.

— Dursun, bu üç saat tıkır tıkır işliyor.

Dursun yine pişkin pişkin:

— Tamir ettim, onları, dedi.

— Bu köstekli Zenit saatini sana Burçak Köyü'nün Muhtarı Halil Efendi mi tamir için getirdi?

— Bana biri getirdi, şuna bir bakıver, dedi. Belki köyden yollamışlardır.

— Pekâlâ, şimdi Selim'e soralım. Oğlum sen bu adamla aynı odada yatıyorsun, onun saat tamir ettiğini gördün mü?

Genç garson:

— Saat tamir ederken görmedim ama, gelip geçen yolculara saat sattığını bilirim, dedi. Sorduğumda bana başı sıkılan birisinden satın aldım, kârıyla başkasına satarım derdi. Bir

kaç defa başka başka saatler gördüm onda. Birini de bana satmaya kalktı ama param çıkışmadı.

Sorgular bitti Yargıç Aliş'e:

— Oğlum, sen bir kaç gün buradan ayrılma, dedi.

Aliş giyimli kuşamlıydı artık. Kolundaki acı bile pek azalmıştı. Karakolda oturuyor, yemeklerini emniyet memurlarıyla yiyordu.

Öte yandan Burçak Köyü'ne bir Jandarma salınmıştı. Ogün de Veysel Bey karakola geldi. Şehre gitmiş, orada atını bulmuştu. Derken akşama doğru Muhtar Halil Emmi, Himmet Ağa, öğretmen, İshak Hoca da gelmişlerdi. Bunlar karakolda buluştular. Hepsi Aliş'i çok merak etmişlerdi. Halil Emmi:

— Seni orada öldü sandıydık Aliş'im, diyordu. Paramız, pulumuz elden gitti ama seni sağ bulduk, Allah'a şükür. Haydi hana gidelim, burada kaç gün kalacağımız belli değil.

Kasabaya gelirken en yeni elbiselerini giydikleri, onları çaldırdıkları için muhtarın, İshak Hoca'nın, Himmet Ağa'nın üstü başı pek fakirdi.

Himmet Ağa'yı, muhtarı, İshak Hoca'yı alıp pazara çıkaran Veysel Bey onları elbiselerinden gömleklerine kundaralarına kadar baştan donatmış, hana gelince de:

— Bana borcunuz yok ağalar, demişti. Gözüm gibi sevdiğim aygırımı, Şahinimi siz buldunuz, ne etsem azdır.

Muhtar:

— Biz ne ettik ki Veysel Bey? dedi. Aliş gördü senin aygırı.

Veysel Bey:

— Burçak Köy'de ayrı gayrı var mı? dedi. Birinin yaptığı bütün köyün işi sayılır. Gel bakalım Aliş.

Aliş şaşırdı. Veysel Bey cebinden bir saat çıkarmış, delikanlının bileğine takıyordu.

— Bu sana az bile Aliş. Seni unuttum sanma. Bundan sonra senin adın Civan Ali, Yiğit Ali olacak.

Ali'nin gözleri doldu. Kızarmış, başını eğmişti.

— Sağ olunuz Veysel Bey. Ben Burçak Köy'ün yetimi Ali'yim. Ama her evde bir anam, her evde bir babam var.

Kasabada bekleyiş uzadıkça uzadı. Nihayet haftasında haber saldılar. Ertesi gün yargıca çıkacaklarını bildirler.

Bir öğle üzeri mahkemeye çıktılar. Belki yirmi köylü gelmişti. Bunlar hep soyulan kişilerdi.

Jandarmalar sıra ile suçluları içeriye soktular. İlk sorgular yapıldıktan sonra Jandarma Yüzbaşısı anlattı:

— İşi üstüme aldım, on iki kişi ile Karabaş Köyü'ne girdik. Muhtarı sorduk. Bize Dursun'un evini gösterdi. Evde Dursun yoktu. Köy küçük, bütün samanlıkları aradık. Sorgu yaptık. Birisi Dursun'un ağılda olacağını söyledi. Köye nöbetçi bırakarak ağıla gittik. Ağıl boştu, yemlik olarak ayırdıkları bir yerde, otların arasına gizlenmiş olan Hüseyin birden fırladı. Elinde bir mavzer vardı. Jandarmalardan birine ateş etti. Çocuk bacağından yaralandı ama düştüğü yerden Hüseyin'in bacaklarını çeldi. Hemen üstüne çullandık. Üstünde bir kama, bir yığın para otların arasında elbiseler, ayakkabılar vardı. Hepsini toparlayıp sırtına yükledik. Daha köydeyken her şeyi anlattı. Bu işleri Dursun çevirirmiş. Hana mal satmaya gelenleri o haber verir, sonra hep birlikte soyarlarmış.

Mahkeme kısa sürdü. Hüseyin Uysal öteki iki arkadaşını da haber verdi. Dursun'un inkâr edecek hâli kalmadı.

İki suçluya kelepçe takmışlardı. Onları tutuklayıp cezaevine götürdükleri sırada Aliş dayanamadı. Yanlarına koştu:

— Benim öksüz sıpamı ne yaptınız? diye sordu.

Dursun dişlerini sıkarak:

— Benim başımı belaya sokan sensin, hele bir kurtulayım, görürsün sen, dedi.

Muhtar dayanmadı:

— Hele bir karşımıza çık, dedi. Dünyanın kaç bucak olduğunu sen görürsün parmaksız.

Jandarmalar Dursun'u itip götürürlerken Hüseyin:

— Senin eşşoğlu kaçtı, dedi. Onu pazara getiriyordum. Aygırın sırtına binemediğim için ona binmiştim. Bir su içmek için pınar başına vardığımda üstünden inmiştim. Boş kalınca fırladı gitti.

Jandarmalar onu da kakaladılar. Muhtar:

— Bunların lafına inanılmaz, dedi. Bunlar yaptıkları soygun için onar yıl ceza yediler. On yıl millet rahat etsin.

Burçaklıya gitmek üzere hazırlandılar. Komisere bir Allah'a ısmarladık demek için karakola gittiler. Rahmi Bey:

— Güle güle, dedi. Ama Aliş'in daha işi bitmedi. Onu vilâyete kadar götüreceğim. Beklemezseniz ben Jandarmalara katar köye yollarım.

Muhtar:

— Oldu olacak biz burada bekleriz, dedi. Aliş Komiser Rahmi Beyle beraber cezaevinin arabasına bindi. Bu arabanın arkasında iki Jandarma ile elleri kelepçeli Dursunla Hüseyin de vardı. Onlar kara kara düşünüyorlardı.

Araba kuş gibi uçtu, iki saatte şehre vardılar. Rahmi Bey, hükümlüleri cezaevine teslim etti. Hüseyin hiç ses etmeden, başı önünde beklerken Dursun, durmuş kendisine bakan Aliş'e sormuştu:

— Sen beni nereden tanıdın da yakalattın? dedi.

Aliş cevap vermedi. Rahmi Bey:

— Parmaksız elinden, dedi. Sen o azgınlığın sırasında kopan parmaklarının birgün seni yakalatacağını akıl edememişsin. Sen o parmaksız elini bu yetim çocuğa kaldırdın.

Korku ile eline baktı, seni böyle tanıdı. Yetime kalkan el, insanın kendisine kalkmış olur.

Dursun içini çekerek:

— Hakın var Komiser Bey, dedi. Ben bu çocuğa vurmasaydım, sıpasını kendisine bıraksaydım yakalanmazdım.

Komiser alay etti:

— Bir daha soyguna kalkarsan analı babalıları ara. Yetim malına dokunma.

Rahmi Bey emniyet müdürü ile birlikte Aliş'i valiye götürdü. Vali, baba bir adamdı.

— İhbarı yapan, soyguncuları yakalatan bu delikanlı ama, dedi. Bu yaşta bir gence beş bin lirayı nasıl vereceğiz? Babası gelsin.

Rahmi Bey:

— Ali'ye köyünde Yetim Ali derler, dedi. Anasını, babasını çok küçük yaşta kaybetmiş. Ama çok akıllı bir delikanlıdır.

Aliş başını kaldırdı. Kıpkırmızı oldu:

— Ben para istemem, dedi. Bana vereceğiniz parayla bizim köyün yolunu yaptırın. Yetmezse üst yanını biz katarız.

Vali Aliş'e dikkatle baktı:

— Bunu neden istiyorsun? dedi.

Aliş terbiyeli terbiyeli:

— Burçak Köyü'nden şosaya inen yol yapılırsa köyün çocukları iki saatte kasabanın okuluna varır, dedi. Biz okumak isteriz.

Vali:

— Sen hak ettiğin mükâfatı al, yolu bana bırak, dedi.

Ali vilâyet konağından çıkarken koynunda tam beş bin lira para vardı. Rahmi Bey otobüse yetişmek istiyordu. Aliş:

— Ağabey, dedi. Şuradan bir hediye almak istiyorum.

— Ne hediyesi Ali?

— Bir bilezik.

— Bilezik mi?

— Evet. Nazlı'nın öksüz sıpaya çok emeği geçmişti.

— İyi ama bilezik pahalıdır oğlum.

— Olsun. İyisinden bir bilezik alalım.

— Pekâlâ.

Aliş şehirdeki kuyumcudan tam üç yüz elli lira vererek bir bilezik aldı. Sonra öğretmenin yazdığı kitapları, defterleri aldı, otobüse koştular.

Şoför:

— Komiser Bey, atlayın çabuk, sizi bekliyoruz, diyordu.

Otobüse bindiler. Kasabaya doğru yola çıktılar.

Aliş yollara bakıyor:

— Acaba Mercan buralarda mı? diyordu.

Kasabaya gelince akşam yaklaşmıştı. Bir gece daha kalıp, ertesi sabah yola çıkmaları gerekiyordu. Zaten Veysel Bey çiftliğe telefon etmiş, üç binek atı daha aldırtmıştı. Geceye doğru hayvanlar da gelmişti.

Sabahleyin beş kişi, yanlarında iki de jandarma olduğu hâlde erkenden yola çıktılar. Hayvanlar yörüktü, iyi beslenmişlerdi, bu yolculuğa hevesli gibi hızlı hızlı gidiyorlardı.

Pınar başında mola verdiler. Dinlenip serinlendikten sonra Veysel Bey:

— Yolcu yolunda gerek, davranın yoldaşlar, dedi.

Yeniden yola çıktılar, topluca gidiyorlardı, yalnız Aliş ara sıra ayrılıyor yolun yanındaki tepelere at sürüyor, alabildiğine geniş kırlara bakıyor, bazen iki elini ağzının yanlarına koyarak:

— Mercan, Mercan! diye bağırıyordu.

Sonra Aliş etrafı dinliyordu, ama ona, havada, çok yükseklerde döne döne uçan kartallardan gelen gak gak seslerinden başka karşılık veren olmuyordu. Mercan oralarda olsaydı muhakkak bu sesi tanır, koşup gelirdi.

Acaba Mercan'ı dağlarda canavarlar mı paraladı? Yoksa Hüseyin onu daha başkalarına sattı da yalan mı söyledi?

İkindi vakti köye yaklaşırken Veysel Bey:

— Ben çiftliğe sapıyorum yoldaşlar, dedi. Bir adam yollar hayvanları aldırtırım. Haydi yolunuz açık olsun.

— Sizin de yolunuz açık olsun, dediler.

Veysel Bey dar bir patikadan çiftliğin yolunu tuttu. Burçaklılar da yollarına koyuldular, bir tepeyi aşınca köy göründü.

Köyden de atlıların geldiğini görmüşlerdi. Çocuklar, ihtiyarlar bile yola koyulmuş, karşıcı çıkıyorlardı.

Kavuşma neşeli oldu. Gelenler de attan inip hayvanları yederek karşıcılarla birlikte yürüyorlardı.

Muhtar Halil Efendi o akşam kahvede başlarına gelenleri tekrar anlattı. Bu, köy için büyük bir olaydı.

Veysel Bey'in adamına hayvanları teslim ettikten sonra evlerine dağıldılar.

Aliş evine gitti. Her taraf temizlenmiş, süpürülmüştü. Yalnız Sarıkız yoktu. Ali kendi kendine:

— Keşke yola çıkarken Mercan'ı almasaydım, diyordu.

Lambasını yaktığı sırada Nazlı geldi. Elinde bir tepsi, içinde de iki kap yemekle yarım somun, bir tabak da üzüm vardı. Aliş karşılamaya gelenlerin içinde Nazlı'yı göremediği için meraklanmıştı.

Kızın gözleri dolu dolu olmuştu:

— Aliş, senin için çok meraklandım, dedi. Önce seni öldü diye haber verdiler. Sonradan hastahanede olduğunu söylediler.

Aliş:

— Öyle olmuştur, dedi. Ama neyleyim Mercan elden gitti?

Aliş'in kahrı büyüktü. Kız onu yatıştırmak için bir iki laf etti. Giderken de:

Ümidini kesme, dedi. Bakarsın çıkar gelir.

— Gelecek olsa şimdiye kadar gelirdi. Hem yolları da bilmez. Onun da benim gibi köyden çıktığı yoktu.

Nazlı eve dönünce Muhtar sordu:

— Kız, ağan sana bir hediye getirmedi mi?

Nazlı:

— Kendi sağ geldi ya, yeter baba, dedi.

— Kız ona vali mükâfat verdi. Tam beş bin kâğıt. Öksüz sıpaya, Sarıkız'a bunca baktın, gönlünü almalı değil miydi?

— Varsın güle güle harcasın baban. Ben hediye beklemedim.

Muhtar, sabahleyin Sarı ineği Aliş'e götürdü. Aliş bahçede çalışıyordu. Koşup geldi, ineğin boynuna sarıldı.

— Sen de sütünü emzirdin, hakkını helâl et Sarıkız, dedi.

Muhtar bayağı üzüldü:

— Oğlum, inek lafdan anlar mı? dedi.

— Anlasın, anlamasın. Ben içimden geleni söyledim.

Sonra altına bir iskemle çekip:

— Halil Emmi, dedi. Sana bir diyeceğim var.

Muhtar oturdu. Aliş:

— Bana verdikleri parayı ne edeceğim, dedi. Bunu köy sandığına katalım, köy için harcansın.

Halil Efendi:

— Kaç para bu? dedi.

— Dört bin altı yüz elli lira.

— İyi para, ama beş bin değil miydi?

— Emmi, aklıma geldi, kızın Sarıkıza da, Mercana da çok emeği geçti. Bunları karşılamak olmaz ama bir hediye alayım dedim.

Muhtar, Rahmi Bey'den Ali'nin bilezik aldığını duymuş, bunu karısına da söylemişti. Şimdi bilmezlikten geliyordu.

— Kime hediye aldın Aliş? dedi.

— Nazlı'ya aldım emmi. Hem öksüz sıpaya hakkını helâl etsin, hem de...

Aliş sözünü tamamlıyamadı. Yutkundu. Halil Efendi:

— Neye hediye aldın da vermedin? dedi.

— Sana danışmadan veremedim emmi.

Halil Efendi çok hoşlandı bundan. Aliye sarıldı:

— Sen çok saygılı bir delikanlısın Aliş, dedi. Seni ben evladım gibi severim. Haydi bize gidelim de hediyeni ver.

— Ben utanırım Emmi. Sen veriver.

Köyde Aliş'in hediyesi komşular arasında dedikodu konusu olmuştu.

— Yetim Ali'nin muhtarın kızında gözü var, diyorlardı.

Bu konuşmalar Aliş'in olduğu kadar muhtarın da kulağına gitmiş, söyleyenlere:

— Keşke o günlere yetişsem de görsem, demişti. Yetim Ali gibi emeksiz bir evlat dostlar başına.

Aliş'e gelince o çok utanmış ve artık muhtarın evine gitmez olmuştu. Başını bile çevirip o evden yanına bakmıyordu.

O günlerde köyün alt başına bir makinenin geldiğini ve Burçak köyüne doğru yol açtığını haber verdiler.

Ali de tepeye koştu, yola baktı. Sahiden, epeyce dik bir yarın altından doğru bir makine toprağı aktarıyordu.

Makine küçük küçük tepeleri yarıp geçiyor, gidip geldikçe açtığı yolu çiğniyor, akşamları da çekilip gidiyordu.

Birgün Aliş öğretmenle birlikte yola kadar indi. Makineyi çalıştaranla konuştular. Meğer Burçaklıya şosadan beri yol açılıyormuş. Mühendis gelip yeri dolaşmış, işaretler koymuş.

Bu iş köyde merak uyandırdı. Kahvede:

— Yol açılınca gelip giden çok olur, bizim geleneğimiz, ahlâkımız bozulur, diyorlardı.

Muhtar öğretmenden evvel:

— Yol kasabaya iki saatte bizi ulaştıracak, dedi. Bir de araba uydururuz, hem malımız para eder, hem de çocuklarımız ortaokula gider.

Ali Usta:

— Bu Aliş'in marifeti, diyordu. Vali Bey onun için bu yolu yaptırıyor. Tek ortaokula gidebilsin diye.

Uçurum makinenin sürdüğü toprakla dolunca çalışma ve gidip gelme çok kolaylaştı. Makineyi çalıştırana ayran götürüyor, çay götürüyorlardı.

Birgün bir mühendis gelip muhtarla konuştu.

Toprak yol tamamlanınca Burçak köylülerin çakıl getirip yola sermeleri lazımmış. Çakıl hazırlanıp serilince makine gelip çiğneyecekmiş.

Köy halkı bu işe canla başla girişti. Çocuklar bile yumruk gibi taşları küfe küfe taşıyıp yola seriyorlardı. Yolun başla-

dığını Veysel Bey de duymuş bahara bir çift beygirli araba hediye edeciğini söylemişti.

Aliş ekimin sonunda açılan okulda öğretmene çok yardım etti. İki öğretmen beş sınıfa birden ders veremiyorlardı. Öte yandan öğretmen Aliş'e ortaokul kitaplarından ders veriyor, o da canla başla çalışıyordu.

Yalnızlık onun için zordu. Geceleri ocağını yakıyor, lambasının ışığı altında çalışıyor, sonra bir kere daha Sarıkız'a bakıp yatıyordu.

Yavaş yavaş kış geldi, yollar, kırlar karla örtüldü. O her sabah yine erkenden kalkıyor, Sarıkız'ı sağıyor, sütünü güğüme koyup vereceği yerlere veriyordu. Kıştan önce, şehre yerleşen Burçaklıdan birisi dört dönümlük bağını ona satmıştı.

Bu işin isteklisi Muhtar Halil Efendi olmuştu. Ali'yi razı etmiş:

— Hem toprak sahibi olursun, hem de iki yılda paranı çıkartırsın, demişti.

Ali zaten parayı ona bırakmıştı. Tarla hemen sürülmüş, silme buğday ekilmişti. Alinin artık parası yoktu ama Sarıkızın sütü onun günlük yiyeceğini karşılıyordu.

Zaten parada gözü yoktu onun. Kendisini okumaya vermişti. Buna geceleri bol bol vakti kalıyordu. Böyle kimsesiz ve yalnız kalmış bir çocuğun bu kadar çalışmasına öğretmen de şaşıp kalıyordu.

Sabahları süt götürdüğü evlerden bazen ona soran oluyordu:

— Aliş, neye durgunlaştın sen? Bir eşeğin ardından bunca yas tutulur mu? Muhtarın evine bile uğramazmışsın.

— İşleri olursa bana seslenirler.

— Nazlı ne yapıyor?

— Ne bileyim, okulda görüyorum, iyi maşallah.

Muhtar da arada bir kızını yokluyordu:

— Nazlı, ağanı hiç aramıyorsun? Bozuştunuz mu?

— Neye bozuşacağız baba! Ali saygılı delikanlıdır.

— Sana bir şey demez mi?

— Görürsem hatırımı sorar, geçer.

— Bileziği neye takmazsın bileğine?

— Okulda çocuklar söz ederler. Aliş'in nişanı derler. Birgün Ali çıkıp gidecek bu köyden. O zaman sevinsin komşular.

Muhtar Halil Efendi on bir yaşında olan, ama erken gelişen kızının Ali'ye tutkun olduğunu seziyordu. Bazen kahveden eve dönerse yalnız kalmış olan Nazlı'nın bir türkü söylediğini işitiyordu:

Alim gitme pazara
Uğratırlar nazara
Alime de ölsün diyenler
Kendisi girsin mezara

Halil Efendi yanık bir sesle bu türküyü çığıran kızını utandırmamak için eve girmez, bahçede dolanırdı. O her baba gibi çocuklarını yakan, isteklerini geri çeviren bir adam değildi. Biricik kızı vardı dünyada. Hem de çok güzel bir kız.

Şimdi kızının içindeki yeni beliren sevginin bir acı olup kaldığını, kızını yaktığını istemiyordu. Ara sıra karısıyla dertleşir, ilerisi için korkularını anlatırdı.

Kadın içini çekiyor:

— Nazlı daha küçük, diyordu. Ama bu gidişle işin sonu neye varacak bilmem?

Bir pazar günü kadın komşuya gitmiş, Halil Efendi de arka yoldan bahçeye girmişti.

Aliş'in bahçede çalıştığını gördü. Nazlı'nın da sesi evden geliyordu:

Alim orak biçiyor,
Suyu nerden içiyor,
İkindinin güneşi
Arkasından geçiyor.

Aliş muhakkak açık pencere önünde söylenen bu türküyü duyuyordu, ama bir kere başını kaldırıp duymuş görünmüyor, Muhtarın evine bakmıyordu.

Halil Efendi komşuların bu çocukların rahatını kaçırdığına kızdı. Ali aldığı hediye ile kızın içindeki çocuksu duyguları eşelemişti. İçi temiz bir delikanlıydı ama böyle kendisini çekmesine ne demeliydi?

İyi bir baba olan Halil Efendi, bu işe üzülmeye başlamıştı. Birgün kızını bir yana çekerek:

— Nazlı, dedi. Ağana söyle de iki güğüm süt getirsin. Ona bizim yayıktan yağ çekiver.

Nazlı parlak gözlerin babasına dikti "İstemez" dedi.

Öğretmen ortaokul için Ali'yi iyice hazırlıyordu. Onun dersleri bu kadar çabuk kavramasına, bu kadar çalışmasına şaşıyordu.

Bahar geldi, ekinler kabardı, yaz oldu, hasat zamanından önce okullar tatile girdi. Ali artık on beş yaşındaydı. Nazlı da on ikisinin içindeydi. Akıllı, uyanık kızdı.

O yıl ekin iyi oldu. Aliş, Veysel Bey'in verdiği araba ile kasabaya tamam dört çuval buğday götürmüştü. Yalnız dört yüz lira bağdaydan, iki yüz lira meyvelerden almıştı. Kendisine bol bol yiyecek kalmıştı. Arpa, saman, ot da boldu. Daha sonra cevizli sucuk yaptıracaktı. Asıl para, cevizlerle üzümler olduktan sonra gelecekti.

Bir gün Nazlı akşam üzeri kapıyı çaldı. Ali onu karşısında görünce şaştı. Kızın elinde bir tabak vardı.

— Aliş, diyordu. Annem mantı yaptı, sensiz boğazımızdan geçmedi. Sen bizi aramazsın ama biz seni unutmayız.

Ali gülümsedi:

— Sizi aramasam ben bu köyden çoktan giderdim Nazlı, dedi. Ama çıkıp gidersem belki sen de üzülürsün.

Kız:

— Üzülürüm Ali, dedi.

— Çok üzülürüm. Sen gidersen bu köy boşalır. Bakamam senin evinden yana. Beraber büyüdük Ali, beraber okuduk, beraber öksüz sıpaya baktık.

Ali akıllı bir çocuktu. O yıl güz gelip de okullar açılacağı sırada Muhtarı kahvede buldu ve eline uzandı. Muhtar:

— Hayrola Aliş, dedi. Yoksa bir yere mi gidiyorsun? Korkarım kasabaya, okula yazılacaksın.

Ali saygısını bozmadan:

— İzin verirsen ortaokulu olsun bitireyim, dedi. Köyden dört çocuk daha var. Giderken sabahları köyün ürünlerinden götürürüz, arabayı bekleriz, akşama döneriz.

Muhtar:

— Şoşa eminliktir, dedi. Yolumuz da açıldı, ama bir kere kasabaya ayağın alışırsa dönmek istemezsin. Sen bizi bırakıp gidersen Nazlı da çok üzülür.

Aliş:

— Siz beni bırakmayınca ben sizi bırakmam, dedi.

Muhtar biraz açıldı:

— Benim erkek evladım olmadı Ali, ben seni çok severim. İsterdim ki ileride ailemi, malımı bırakacağım adam sen olasın. Bunu unutma Ali, hiç unutma, aklın bu yanda olsun.

Ali kasabadaki okula gidip gelmeye başladı. Arabanın oluşu köye de çok fayda getirmişti. Erkenden yumurta, taze tereyağı, süt gibi ne yapılırsa yüklenip kasabada peylenen satıcılara bırakılıyordu.

Akşam dönüşünde set üstüne çıkan köylüler arabanın gelişini gözler, her akşam bir hasretli geliyormuş gibi sevinirlerdi.

Köyde artık Aliş ile Nazlı'ya sözlü gözüyle bakıyorlardı. Muhtarın tembihi vardı:

— Alinin öksüz gönlünü kıracak söz istemez.

Ama Ali birgün Nazlı ile kendi evinde beraber yaşıyacaklarını bildiği, buna çok sevindiği hâlde yine de durgundu.

Nazlı ona bazen darılıyordu:

— Ali gözlerin hep uzaklarda, sanırım ki bir ses bekliyor, hep uzakları gözlüyorsun. Ne var bu karanlıklarda?

Ali içini çekiyordu.

— Hiç, hiçbir şey yok. Ben hep ilerisini düşünüyorum, askerliğimi yapıp dönmeyi düşünüyorum.

Böyle diyordu ama, Ali aradan iki yıla yakın zaman geçtiği hâlde hâlâ öksüz sıpanın çıkıp geleceğini umuyor, onun yolunu bekliyordu.

-SON-

Sevgili Çocuklar,

Hepinizin çok iyi tanıdığı Kemalettin Tuğcu'dan kitaplığınıza yeni kitaplar kazandırmaya devam ediyoruz.

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu'nun şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bu güzel eserini de zevkle okuyacağınızdan eminiz.

Kemalettin Tuğcu Serisi (50 Kitap)

1-Kuklacı (100 TEMEL ESER)
2-Bir Garip Kızcağız
3-Babam ve Ben
4-Yetimler Güzeli
5-Dilenci Baba
6-Kuyulu Bahçe
7-Annelerin Çilesi
8-Yetim Ali
9-Sokak Köpeği
10-Dağdaki Yabancı
11-Deniz Kızı
12-Benim Annem
13-Küçük Serseri
14-Şeytan Çocuk
15-Yılanlı Bağ
16-Bu Çocuk Kimin?
17-Cambazın Kızı
18-Toprak Adamları
19-Köyde Unutulanlar
20-Sütannem Nazlı
21-Süt Kardeşler
22-Babasızlar
23-Köyden Gelen Kız
24-Kız Evlat
25-Küçük Bey
26-Baba Evi
27-Balıkçının Kızı
28-Küçük Hanım
29-Güllü Bahçe
30-Tanrı Misafiri
31-Bir Dağ Masalı
32-Doğduğum Ev
33-Küçük Erkek
34-Sahilan Çocuk
35-Büyüklerin Günahı
36-Hacı Baba
37-Annemin Hikâyesi
38-El Kapısı
39-Köydeki Arkadaşım
40-Çocuk İhtiyar
41-Sokaktan Gelen Çocuk
42-Can Yoldaşları
43-Küçük İşportacı
44-Eskicinin Köpeği
45-Çocukluk Arkadaşım
46-Ana Kucağı
47-Kırk Ev Kedisi
48-Kartal Yuvası
49-Karakaçan
50-Devlet Kuşu

ISBN: 978-9753810005
9 789753 810005
DAMLA YAYINEVİ
Tel: 0212 514 28 28
Faks: 0212 528 24 01
www.damlaegitim.com